Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 26 (9772). • 1990 йил 6 февраль • сешанба • Баҳоси 3 тийин.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ ОЧИЛДИ

5 февраль куни Кремлда эрталаб соат 10 да КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленуми иш бошлади. Пленум муҳокамасига КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига ҳаракат дастури лойиҳаси киритилган. Бу масала юзасидан докладчи — М. С. Горбачев.

Литва Компартиясининг XX съезди қарорлари муносабати билан КПСС Марказий Комитетининг аввалги Пленумида муҳокама қилина бошлаган масалаларни кўриб чиқиш ҳам давом эттирилади.

(ТАСС).

ЯШИЛ ЛИБОС КИЙСИН ОНА ЮРТИМИЗ!

МЕВАЛИ ВА МАНЗАРАЛИ НИҲОЛЛАР ЭКИШ, ТОКЗОРЛАР ВА ЎРМОНЛАР БАРПО ЭТИШ ИККИ ОЙЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН КЕНГАШ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН АҲОЛИСИГА

МУРОЖААТНОМАСИ

Ҳурматли дўстлар!

Инсон қадим-қадимдан ўз орзу ва умидларини баҳор билан, уйғонаётган она ер билан боғлаб келган. «Ер тўйса — эл тўяди» деган нақл бор. Бу халқона нақлда қанчалик муҳаббат ва шукроналик мавжуд. Заминимизда нимаики ўсаётган ва яшаётган ҳамда у бизни ёдириб-ичираётган экан, ҳаммамиз унинг ҳаётбахш куч-қудрати олдида қарздормиз.

Ватан деб аталмиш заминимизнинг нақадар гўзаллигини, бойлигини, гуллаб-яшнаётганлигини ва биз учун ниҳоятда қимматли эканлигини ҳар қачонгидан кўра чуқурроқ ҳис этиб турибмиз. Бу туйғу бобокалонларимиз яшаб ўтган ўз ўлкамизга, инсонни янада қатъиятли, гўзал, мурувватли, бу юртда нимаики содир бўлса ҳаммасига масъул этувчи халқимиз тарихига дахлдордир. Табиат, Ватан, халқ тушунчаларининг битта илдиздан томир отганлиги бежиз эмас.

Ўзбекистон — ноз-неъматларга бой ўлка. Сув ва яшиллик оламини ўзининг ишончли иттифоқчиси деб билиб, ерни асрлар давомида ардоқлаб келган кўплаб аждодларимизнинг беқиёс меҳнати уни шундай диёрга айлантирди. Бу анъана авлодлардан авлодларга ўтиб келмоқда.

Март ва апрель кунларида бўладиган кўкаламзорлаштириш ва ободонлаштириш икки ойлигида биз бу анъанани давом эттирамиз. Ширин мевалар билан одамларни тўйғизадиган ҳар бир дарахтни халқимиз нақадар қадрлаши ва ардоқлашини яхши биламиз.

Республикамизнинг минглаб аҳолиси — ёшу қари ҳар баҳорда шаҳарлар, қишлоқлар ва бошқа истиқомат жойларида қалб амри билан миллионлаб мевали ва манзарали дарахт кўчатларини экади, ҳовлиларни, кўча ва хиёбонларни, истироҳат боғларини кўкаламзорлаштиради.

Она табиатнинг гўзаллигига гўзаллик қўшиш ва сақлашдан, уни фарзандларча меҳр билан авайлаб асрашдан ҳам хайрли иш борми? Келинглар, чор атрофга назар ташлаб, ўзимизга ўзимиз савол берайлик: биз ҳаммамиз инсон ва табиат ўртасидаги уйғунликни тиклаш учун қандай ҳисса қўшдик, ўйламай қилинган хатти-ҳаракатлар туфайли унга етказилган заҳани даволай олаяпмизми, ўзимиз яратган нарсани омилкорлик билан сақлашга қодирмизми? Ахир ўрмонлар, яшиллик нафақат шаҳар ва қишлоқларимизнинг кўрки, заминимиз ҳавосини мусаффолаштирувчи манба, айни вақтда инсон соғлиғига самарали таъсир этувчи, қалбимиз оғриғини даволовчи шифокор ҳамдир. Улар — табиат бойликлари: мевалар, паррандалар ва жониворлар масканидир. Демак, ўрмон ва яшиллик олами — кўнгилли дам олиш ва саломатлигимиз гарови, хуллас инсон истиқомат қиладиган муҳитдир.

Республикада ҳар йили 100 миллиондан ортиқ мевали ва манзарали дарахтларнинг кўчатлари ўтқазилади. Афсуски, етарли эътибор берилмаслиги натижасида уларнинг аксарияти қуриб қолмоқда. Табиат бундай лоқайдликка тоқат қилолмайди. Ўлкамизда инсон қўли ва қалби файз киритмаган жойлар ҳали оз эмас. Буни тушунган ҳар бир киши ерга ҳаётбахш этиш учун қўлига кетмон, белкурак ва челак олиши табиий. Негаки, халқимизда қадим-қадимдан хайрли анъана мавжуд: хонадонда чақалоқ туғилса унга атаб 21 туп терак ўтқазилади. Бобокалонларимиз ўсиб келаётган ёш авлоднинг экологик тарбияси моҳиятини аңлан ва дил-дилдан фаҳмлаганликлари бежиз эмас.

Бугунги кунда болаларимиз ва невараларимизга қандай мерос қолдиришимиз ҳақидаги масалани дангал ҳал қилишимиз лозим: уларга фаровон ва гуллаб-яшнаган воҳа қолдирамизми, ёки бийдек саҳроми?

Табиатга эҳтиёткорлик ва тадбиркорлик билан муносабатда бўлиш, атроф муҳити муҳофазаси ҳақида қайғуриш Ўзбекистонда яшаётган ҳар бир кишининг ватанпарварлик бурчи, гражданлик ҳуқуқидир. Биз ўз заминимиз, ўз Ватанимиз тақдирига бепарво қарашга ва лоқайд бўлишга ҳаққимиз йўқ!

Ҳозирги икки ойлик Улуғ Ватан урушида эришилган буюк Ғалаба кунига тайёргарлик кўрилаётган бир даврда бўлади ва бу асрлар қаъридан бизгача етиб келган баҳор байрами — Наврўз кенг нишонланаётган пайтга тўғри келмоқда. Маълумки, Наврўз халқнинг она ерга бўлган муҳаббатини, унинг саховатига фарзандларча муносабат туйғусини ўзида мужассам этган. Дала ишлари шу байрамдан бошланган. Наврўз яна миллий тантанага айланиши, меҳнатсеварлик, раҳмдиллик, мурувватли бўлиш, ўзаро ҳурмат сингари азалий ахлоқий қадриятларни тарбиялашга ва мустаҳкамлашга ёрдам бериши шубҳасиз.

Ўрмонлар, боғлар ва гулзорлар билан безанган ўлкада инсон ўзини бардам сезади, одамлар ўртасидаги муносабат самимий ва дил-дилдан бўлади. Бизнинг она еримиз ана шундай бўлиб қолсин, унда халқлар ўртасида дўстлик ва тинчлик ҳукмронлик қилсин.

Биз уни шундай масканга айлантирамиз, унинг ҳар бир қаричини, ҳар бир бурчагини кўкаламзорлаштириш ва обод қилиш учун кун сайин ғамхўрлигимизни ошираверамиз.

Биз республикамизга кийдиражак яшил либос нафақат уни безайди, балки гармсел ва чанг-тўзон йўлига яшил қалқон бўлади, бебаҳо оби-ҳаётни сақлашга кўмаклашади, турар-жойларимизга салқинлик ато этади, бизнинг танқис дўстларимиз — паррандалар ва ҳайвонларга қулайлик яратади.

Ҳар бир ҳовли, ҳар бир маҳалла ва ҳар бир даҳа бизнинг ғайратимиз туфайли оромбахш масканга, дам олиш ва ширин суҳбат гўшаларига айланиши керак.

Шаҳар ва қишлоқларимиз яшил лисобга бурканиши, манзарали буталар билан зебаланиши, ҳувиллаб ётган ҳар бир қарич еримиз дастурхонимизга яхшигина ноз-неъмат инъом этадиган ҳосилдор боғлар ва узумзорларга айланиши ўта муҳимдир.

Партия ва ҳукуматимизнинг пахта майдонларини қисқартириш, томорқа ерларини кенгайтириш ҳақидаги қарори республикада боғдорчилик ва узумчиликни ривожлантириш учун катта туртки бўлди. Икки ойлик жараёнида янги боғ-роғлар, кўкаламзорлар барпо эта туриб, халқ селекцияси яратган ўрик, шафтоли, ёнғоқ, олма, нок, анор ва жийдаларнинг ажойиб навлари шуҳратини янада оширишимиз лозим.

Ниҳол экилгач, у ўз-ўзидан ҳосил бермайди, албатта. Боғ худди гўдакка ўхшайди. Унга меҳр билан қараш, ғамхўрлик қилиш ва уни доимий парваришлаш керак. Ўтқазилган ниҳолларга ва кўкаламзорларга меҳнат коллективлари, жамоат ташкилотлари, аниқ одамларни бириктиш муҳимдир. Ҳаётнинг ўзи бу ишларни кенг кўламда олиб боришни, табиат бойликларини авайлаб асраш ва кўпайтиришга катта-кичикни, Ўзбекистондаги ҳар бир кишини жалб этишни тақозо қилмоқда.

Биз саховатли заминимизда яшаётган ҳар бир кишига мурожаат этиб, уларни боғлар, токзорлар ва ўрмонлар яратиш ишида фаол қатнашишга чақирамиз. Фақат манфаатли ҳамкорликкина ҳар йили юз миллион тупдан ортиқ кўчат ўтқазиш имконини беради. Маҳаллий Советларнинг депутатлари, совет идоралари, корхона ва ташкилотларининг раҳбарлари! Ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишларини энг мақбул муддатларда муваффақиятли якунлаш сизнинг куч-қувватингиз, ташаббусингиз, икки ойликнинг нақадар муҳимлигини теран англашингизга боғлиқ.

Уруш ва меҳнат ветеранлари, колхозчилар ва совхоз ишчилари, қишлоқ аҳолиси ва шаҳарликлар! Боғлар, узумзорлар, истироҳат боғлари ва хиёбонлар яратишда, кўча ва ҳовлиларни кўкаламзорлаштиришда фаол қатнашингиз. Бу республикамизда яшовчи ҳар бир одамнинг гражданлик бурчи эканлигини ёдда тутайлик.

Комсомоллар, йигит ва қизлар, талабалар, пионерлар ва мактаб ўқувчилари! Болалар боғчалари, мактаблар, олий ўқув юртлари ва техникумларни, стадион ва спорт комплексларини ям-яшил масканга айлантирайлик. Мактаб ўрмончилиги, «яшил» соқчилар тўгаракларини ташкил қилинг. Ҳар бир боғ, хиёбон ва ҳар бир дарахтни ўз қарамоғингизга олинг.

Бу ишда кўчат етиштириб берувчи ташкилотлар ва ўрмон хўжалиги ходимлари фаол қатнашишлари лозим. Улар икки ойлик қатнашчиларини турли хил сифатли кўчатлар билан таъминлашлари керак. Савдо ходимлари, ярмаркалар ташкил қилинг, аҳолига керакли ниҳолларнинг кенг савдосини уюштиринг.

Токи ушбу икки ойлик республикамизда бизни чанг-тўзондан, жазирама иссиқдан, шовқин-сурондан ҳимоя қиладиган, шаҳар ва қишлоқларимизга сайроқи қушлар навосини қайтаришга ёрдам берадиган илмий асосланган кўкаламзорлаштириш системасини яратишни бошлаб берсин. Биз бу ишда олимлар, селекционерлар, коммунал хизмат ва кўкаламзорлаштириш ходимларининг ҳар томонлама фаол кўмак беришларини кутамиз.

Матбуот, радио ва телевидение ходимлари ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш икки ойлиги қандай бораётганлигини кенг ва ёрқин ҳикоя қилинглар. Илғорлар тажрибасини қатъият билан атрофлича ёритинглар, ишёқмас ва боқи-беғамларни қаттиқ танқид қилинглар.

Юртдошлар!

Шундай ишлайликки, токи бу меҳнатимиз, оммавий ҳашаримиз ўлкамизни яшил либосга буркасин, унинг кенгликларида хонадонларимиз — она заминимиз гўзаллиги ва фаровонлиги рамзи бўлиб боғлар ва ўрмонлар шовуллаб турсин!

КПСС XXVIII СЪЕЗДИ ОЛДИДАН

Демократия, ошкораликка кўникмаганлигимиз учун ҳам ўтган даврда бир қатор қийинчиликларга дуч келдик, демократияни юзсизлик, андишасизликка айлантирмоқчи бўлган гуруҳларнинг қилмишларига гувоҳ бўлдик. Литва Компартиясининг XX съезди амалда республика Компартиясининг КПССдан ажралишини эълон қилди. Кўриниб турибдики, съезд қарорлари КПСС Уставига бутунлай зид, КПСС билан ташкилий ва сиёсий алоқани узишга қаратилган қадамдир. Ноҳиямиз коммунистлари бундай нотўғри хатти-ҳаракатга муносиб баҳо бериб, КПССнинг байналмилал бирлигини сақлаб қолиш зарурлигини таъкидламоқдалар.

Жамиятимиздаги ғоявий, сиёсий кураш кескин тус олган ҳозирги пайтда партия коммунистларнинг ғоявий эътиқодларини мустаҳкамлаш зарурлигини таъкидламоқда. Энг аввало коммунистларга етакчилик қиладиган партия ташкилотларининг ўзи ғоявий жиҳатдан соф, қайта қуриш ишига содиқ бўлиши лозим.

ЮЗАКИ ИШ ОБРЎ КЕЛТИРМАЙДИ

Очиқ айтиш керак, бизда ҳали ҳам амалий ишга ўтиш ўрнига ўтмиш ҳақидаги гап-сўзларга, танқидбозликка қуруқ ваъдаларга кенг ўрин берилмоқда. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг сайловолди ҳаракат дастурида оқилона таъкидлаганидек: «Ҳозир сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий аҳволимиз шундайки, энди ўзимиз ўтирган қайиқни тўғри йўлга солиб юбориш ва уни зарур жадаллик билан юргизиш керак».

Ўтган йили ноҳия коммунистларининг жанговарлигини ошириш, партия ташкилотларининг етакчилик ролини кучайтириш борасида бир қатор ишлар қилинди. Масалан, партия аъзоларининг меҳнат коллективлари ҳузурида ҳисобот бериб боришлари қатъий қоидага айлантирилди. Бу усул коммунистлар масъулиятини оширди, қуруқ гапдан амалий ишларга ўтишни тезлаштирди.

Турғунлик йилларидаги назоратсизлик, асосли танқиднинг йўқлиги кўпгина раҳбарларни йўлдан оздирди. Шунинг учун ҳам ноҳиядаги бошланғич партия ташкилотлари маъмурият фаолиятини назорат қилувчи комиссиялар ташкил этдилар. Бу партия ички демократиясини кенгайтириш, коммунистларнинг ташаббускорлиги ҳамда мустақиллигини оширишда ижобий аҳамиятга эга бўлмоқда. Масалан, «Янгиобод» совхози партия ташкилоти комиссияси текширувларга оддий коммунистларни кўпроқ жалб қилиб, яхши натижаларга эришмоқда. Комиссия тавсияси билан бир қатор кишилар ўз вазифаларидан бўшатилдилар, партия йиғилишларида айрим коммунистларнинг шахсий жавобгарликлари муҳокама қилинди.

Бироқ, айрим бошланғич партия ташкилотлари ҳали ҳам юзаки ишлашдан воз кечолмаяптилар, йиғилишлар ҳамон илгаригидек бир қолипда ўтмоқда, коммунистлар юқоридан нимани ўргатишса минбарда ана шу сўзлар айтилмоқда.

Машина-экскаватор станцияси партия ташкилоти ҳисобидаги коммунистларнинг саккиз нафари турли миллатга мансуб. Бошланғич партия ташкилотининг янги сайланган котиби Абдумалик Ашуров ишни энг аввало ана шу коммунистларнинг масъулиятини оширишдан бошлади. Чунки, муваффақият — масъулият, интизомга боғлиқ.

Яқинда Охунбобоев номли колхоз партия комитетининг котиби Қ. Рўзиматов райком аппаратига ўтказилди. Унинг ўрнига Мирзалатиф Мирсоатов сайланди. Бу колхоз коммунистлари бошқа хўжаликларнинг коммунистларидан интизомни қаттиқ тутишлари, топширилган вазифаларни пухта бажаришлари билан ажралиб турадилар. Энг кўп ватанпарварлик ташаббуслари ана шу колхозда пайдо бўлаётганлиги бежиз эмас.

Юзаки ишлаш райкомда ҳам, бошқа жойларда ҳам обрў келтирмайди. Менимча, бошланғич партия ташкилотларининг котиблари партиявий ҳужжатларни юритишда ҳам билимдон, саводхон бўлишлари керак.

Ноҳия партия комитети партиявий ҳужжатларни юритишни такомиллаштириш юзасидан бир қатор тадбирлар белгиламоқда. Масалан, белгиланган муддатларда райком инструкторлари бевосита бошланғич партия ташкилотларига бориб, иш юритиш аҳволи билан танишмоқдалар, маслаҳатлар бермоқдалар. Яқинда райком бюросида «Чиноз» насличилик совхоз-техникуми партия комитетининг ана шу соҳадаги фаолияти муҳокама этилди, бир қатор камчиликлар кўрсатиб ўтилди, ишга юзаки ёндашиш мумкин эмаслиги таъкидланди.

Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида партияга қабул ҳақидаги аризаларни аввал меҳнаткашларнинг йиғилишларида муҳокама қилиш мақсадга мувофиқ эканлиги таъкидлаб ўтилган эди. Бошланғич партия ташкилотлари сафи эндиликда меҳнат коллективлари муҳокамасидан ўтган кишилар билан тўлдириб борилмоқда. Муҳокамаларда партиясизлар ҳам фаол иштирок этиб, ўз фикр-мулоҳазаларини билдирмоқдалар.

Бизда партияга қабул қилишнинг икки йиллик усули жорий этилган. Ёш коммунистлар мактаблари фаолиятлари устидан қатъий назорат ўрнатилган.

Ноҳия партия ташкилоти бошқа ишлар билан овора бўлиб, партия сафларини ўстиришга эътибор бермай қўйганлиги сир эмас. Масалан, 1988 йили давомида партия аъзолигига номзодликка борйўғи 48 кишини қабул қилдик. Кеч бўлса-да, хатомизни тўғрилаб, зарур тадбирларни белгиладик. Натижада ўтган йилнинг фақат саккиз ойи мобайнида кандидатликка қабул қилинган кишилар сони 49 нафарга етди.

Лекин афсуски, баъзи меҳнат коллективларида бу хато тузатилмаётир. Масалан, Чиноз пахта тозалаш заводида 20 та ишлаб чиқариш бўлинмаси мавжуд. Лекин ана шу бўлинмаларнинг 8 тасида бирорта ҳам коммунист йўқ.

Ноҳиямиз партия ташкилотларида ҳозир коммунистлар КПСС Устави бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдирмоқдалар. Айниқса, аъзолик бадали масаласи кўпчиликни қизиқтирмоқда. Чунки, ҳозирги мавжуд тартибга кўра коммунист қўшимча даромади ҳисобидан ҳам бадал тўлайди. Бизнингча, бу адолатдан эмас. Масалан, коммунист асосий ишидан бўш пайтларида оилавий иқтисодини мустаҳкамлаш мақсадида кооперативлардан бирига кириб ишлайди. Бу унинг ихтиёрига боғлиқ. Бизга юборилган таклифларда партия бадаллари коммунистнинг асосий саккиз соатлик иш ҳақи ҳисобидан олинсин, дейилган.

Уставга биноан бошланғич партия ташкилотлари ҳар ойда бир марта партия йиғилиши ўтказишлари шарт. Айрим партия ташкилотларида бунга имкон бўлмайди, гоҳида йиғилишларда арзимаган масалалар муҳокама этилади. Партия ташкилотларини юзаки ишлашга мажбур этишдан кўра, уларга мажлислар ўтказишда ҳам тўлиқ эркинлик бериш мумкин эмасми?

Хуллас, коммунистлар Уставга эмас, Устав коммунистларга хизмат қилиши, унинг ҳар бир пунктида қайта қуриш талаблари ҳисобга олиниши лозим. Бу борада КПСС XXVIII съездига катта умид билдираяпмиз.

Э. БЕРДИЕВ,
Чиноз ноҳия партия комитети ташкилий ва кадрлар иши бўлими мудири.

18 ФЕВРАЛЬ — ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛИГИ ВА МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРИ ДЕПУТАТЛИГИГА САЙЛОВЛАР КУНИ

НОМЗОД БИЛАН ТАНИШИНГ

ДАСТУРДАГИ РЕЖАЛАР

● **ДАВРОН АҲМЕДОВ** бир неча йилдан бери «Кибернетика» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Автоматлаштириш ва ҳисоблаш техникаси» конструкторлик бўлимига раҳбарлик қилиб келаяпти. Ёш фан доктори бу лавозимга очиқ мажлисда, беш муқобил номзод орасидан сайланган эди. Энди бирлашма аҳли уни 20-Яланғоч мавзесидан жумҳурият халқ депутатлигига лойиқ билди. У бошлиқ коллектив тармоқда биринчилардан бўлиб хўжалик ҳисобига ўтиб ишламоқда.

Даврон Аҳмедов ҳозир сайловчиларни ўзининг депутатлик дастури билан таништириш мақсадида улар билан учрашувларда қатнашмоқда. Дастурида ҳозирги мавжуд ижтимоий муаммолар, экологиядаги мураккабликларни ҳал қилиш назарда тутилган. Шунингдек, ҳаракатномада ёш олимларнинг турмуш шароитини яхшилаш, мактабларни компьютерлаштириш режалари ҳам бор.

СУРАТДА: Д. Аҳмедов инженер Л. Автономова билан иш юзасидан суҳбатда.

М. НАЗАРОВ,
(сурат муаллифиники).

УРУҒ СЕПИЛДИ

ШУ КУНЛАРДА Оржоникидзе ноҳиясидаги «Коммунист» колхозининг парник хўжалигида ишлар қизиб кетди. Бу ерда асосан эртаги сабзавот кўчатлари тайёрлашга киришилди. Сифатли майдонларга 30 килограмм карам уруғи сепиб қўйилди. Эрта-индин помидор, болғар қалампири, бақлажон ва бошқа резаворларнинг кўчатларини тайёрлашга киришилади.

— Фақат бугина эмас, колхозимизнинг барча участка ва бригадаларида қишки тадбирларини бажариш уюшқоқлик билан боряпти, — дейди колхоз бош агрономи Озод Эргашев. — Бу йил 240 гектар майдонда эртаги сабзавот етиштирилади. Бу майдонларга куздаёқ эгатлар олиб қўйилган.

Колхозда ўғит жамғаришга алоҳида эътибор берилади. Шунинг учун ҳам қиш ойларида махсус ўғит ташувчи отряд тузилади. Айни кунларда 10 та прицепли трактор ва 2 та ортувчи механизм бу ишга жалб этилган. Отряд аъзолари жами 15 минг тонна гўнг чиқаришади. 3 та бульдозер ёрдамида ерларни жорий текислаш давом этмоқда. Ҳозиргача 80 гектар экин майдонининг мелиоратив ҳолати яхшиланди.

Қишки ишлар колхознинг Асрор Юнусов, Нуриддин Ажихонов, Абдулҳай Махсумов, Шуҳрат Эгамбердиев сингари ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадаларида, айниқса, намунали олиб борилмоқда.

М. ФАТТОҲОВ.

ЖУРЪАТ

СИР эмаски, хўжаликларда чорвачилик оқсамоқда. Етиштирилаётган маҳсулотнинг таннархи ниҳоятда қиммат. Соҳани «оёққа турғазиш» учун нима қилиш керак? Пахтачиликда ижарада ишлаш яхши натижа бермоқда. Чорвачиликда қандай бўларкин? Ана шу ҳақда ўйларканман, ёдимга қиш фаслида ноҳия партия комитетининг мажлислар залида кадрлар малакасини оширишга бағишланган ўқувда бўлиб ўтган бир суҳбат тушди.

Минбарга ноҳия хўжаликлари ўртасида биринчи бўлиб чорвачиликда ижара пудратини жорий этган «КПСС XXVI съезди» совхозининг собиқ бош иқтисодчиси Жаъфар Шукуров кўтарилганди. У янгича усулда ишлаш ҳақида қисқача қилиб ўз фикрини айтгандан сўнг иқтисодчини саволларга кўмиб ташлашди.

— Мабодо ижарачи қарзга ботиб қолса ўзи тўлайдими?

— Агарда моллар касалликка чалиниб нобуд бўлсачи?

— Хўжаликнинг молларини тарқатиб юбориб, кейин тўплай олмай юрманглар...

Бу каби саволлар замирида оз бўлса-да, ҳақиқат ётарди. Лекин иқтисодчи «яхши ният билан иш бошлагач» одамлар эл олдида уялиб қолмаслик учун ҳаракат қиладиларда, — деб қўяқолди.

Залга бироз сокинлик чўкди. Менимча ўшанда иқтисодчи фикрини ҳамма ўзича мулоҳаза қилмоқда эди...

Кунлар, ойлар бир-бирини қувиб жуда тез ўтди. Мана яна қиш фасли келди. Янгилик самараси қандай бўлмоқда?

ЧОРВАЧИЛИКДА ИЖАРА ПУДРАТИ

Хўжалик чорва бухгалтери Эсонбой Асалов саволимизга шундай жавоб берди:

— Ҳозир ёш қорамолларни ижарага олиш талаш бўляпти. Сабаби ижарачимиз ютуғи барчани ҳайратда қолдирди. Ўтган йили иккита эди, бу йил ташаббускорлар сони бештага етди.

— Аниқ мисолларни айтиб берсангиз?

— Масалан, Жумабой Ўролов деган йигитимиз ўтган йили ёзда 53 бош ёш қорамолни ижарага олган эди. 14 ой боқиб, вазнини 80 килограммдан ўртача 390 килограммга етказди. Ёки у хўжаликка жами 24131 сўмлик маҳсулот топширди. Жами сарф харажатлар чиқариб ташланганда соф даромад 12133 сўмни ташкил этди.

Бир ойлик иш ҳақи эса ўртача 866 сўм 64 тийинга тўғри келди.

— Бошқа ижарачиларникичи?

— Ёш қорамоллардан ташқари товуқчиликни ҳам ижарага ўтказганмиз. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда бу соҳа ҳам фақат фойда келтиради.

Ишни ўрнилатган ижарачи Жумабой Ўролов билан ютуқ сири нимада эканлиги хусусида суҳбатлашиш ниятида фермага бордик. Танишдик. Жумабой ихтисоси бўйича қурувчи. Тошкент қишлоқ хўжалиги техникумини тугаллаган. 1983 йилдан бери КПСС аъзоси. Илгари фермада ҳисобчи, товуқбоқар бўлиб ишлаган. Турмуш ўртоғи Муҳаббат пахтакор. 5 нафар фарзанди бор.

— Бир ойлик иш ҳақим 120 сўм эди, — дейди у, — зора тирикчилигимиз яхши бўлиб қолса, деб ёш қорамолларни ижарага олдим. Яхши парвариш қилгандик этига эт қўшилди, ютқазмадик.

— Сизга кимлар ёрдамлашди?

— Ишдан сўнг баъзида Муҳаббат, 5-синфда ўқийдиган катта ўғлим Ҳайрулла. Асосий юк ўзимнинг зиммамга тушди. Эртадан кечгача молларни рацион асосида парвариш қилиш пайидан бўлдим. Тракторда озуқа ташийман, тарқатаман, суғораман, тагларини тозалайман. Кечаси ҳам молхона ёнидаги уйчада ётиб, жониворлар емишидан хабар оламан. Хуллас 14 ой молхонадан бирон ёққа бир қадам ҳам жилмадим. Молларнинг вазнига вазн қўшилаётгани руҳимни кўтарарди, зўр иштиёқ билан меҳнат қилардим. Баъзида молларга 8 маҳал емиш берардим. Мутахассислар келиб ишимни назорат қилиб туришди.

— Қаловини топсанг қор ёнади деганлари тўғри. Фақат оилада меҳнатга лаёқатли одам кўпчилик бўлса, оғирлик сезилмайди.

— Сизнинг келгуси ниятингиз?

— Чорвачиликнинг ривожига бундан буён ҳам янада салмоқли улуш қўшсам дейман.

Ниятингиз йўлдошингиз бўлсин, Жумабой!

Қ. АРСЛОНОВА,
Пискент ноҳиясидаги «КПСС XXVI съезди» совхози.

• ХАЛҚ НОМЗОДЛАРИ •

18 ФЕВРАЛЬ — ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛИГИ ВА МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРИ ДЕПУТАТЛИГИГА САЙЛОВЛАР КУНИ

ОТИНИ БОШҚА ҚЎЙМАГАН ЙИГИТ

ШУ КЎНЛАРДА депутатликка номзодлар тўғрисида ёзиш осон бўлмай қолди. Чунки, уларнинг ҳақиқий қиёфасини очиб бериш талаб этилади. Ҳақиқий қиёфа эса баъзан ундоқ, баъзан бундоқ. «Одамнинг оласи ичида» деган нақл бежиз айтилмаган чоғи. Шу маънода сайловчилар баҳосидан келиб чиқилса, тўғрироқ бўларов... Сайловчилар — бу халқ. Халқ эса камдан-кам адашади.

Ҳозирги пайтда бир-икки йилнинг ўзиёқ кимнинг кимлигини яққол кўрсатиб қўймоқда. Одамлар дардига қулоқ солган кишиларни ардоқлашмоқда, эл ҳаётидан бехабар лоқайд кимсалардан юз ўгиришмоқда. Одамлар дардига қулоқ солиш санъати эса жуда мушкул вазифа. Бир-икки ҳафта ичида сочга оқ оралаб қолиши ҳеч гап эмас.

...Улуғбек 1987 йилнинг ташвишли илк баҳорини яхши эслайди. У авваллари бинойидек лавозимларда — «Узсельхозтехника»нинг ноҳия бирлашмасида катта инженер, бош инженер, раис-бошқарувчи, Оҳангарон ноҳия партия комитетининг бўлим мудири сифатида ишлаган бўлса ҳам «Оҳангарон» совхозига раҳбар бўлиб келгач, бироз шошиб қолди. Уни одамлар чеҳрасидаги сўлғинлик, фаоллар хатти-ҳаракатидаги боқибеғамлик, умумий ҳаётдаги тушкунлик ўйлантириб қўйди... Хўш, халқ нега норози? Ўрта бўғин раҳбарлари нима учун истиқболга ишонишмайди? Далада меҳнат қилаётганларнинг нечун елкалари қисиқ? Нега?.. Нега?..

Бундай маккор саволларга жавоб топиш қийин эди. Ҳар ҳолда ёш бўлса ҳам ҳаётнинг аччиқ-чучугини кўрган эмасми, ҳадемаёқ директор баланд-пастликларнинг азмойишини пайқаб олди... Одамлар чеҳраси сўлғин, чунки улар ўз ҳаётларидан, яшаш шароитларидан рози эмаслар. «Қора қозон» қайнашининг мазаси йўқ. «Қозонда «жиз-биз» бўлмаса, оилада ҳам «сиз-биз» бўлмайди. Қозон масаллиғи эса маблаққа боғлиқ. Маблаг эса меҳнатга.

Бир ёқда уйлар муаммоси денг. Ўсал хастага ўхшайди. Бир хонадонда етти-саккизталаб оила турса. Дардисарлик, сарсон-саргардонлик... Жой солишмоқчи бўлса ер бўлмаса. Қурилиш материаллари эса анқонинг уруғи. Уй тугул бостирманинг иложи йўқ.

Ичимлик суви деб, зориллаб юрганлар сон-саноқсиз. Хўжалик худудидаги йўлларнинг «афти-башарасига» қараб бўлмайди. Ўйдим-чуқур, ҳаммаёқ абжақ. Ёзда чангга тўйдиради, қишда балчиққа ботиради.

Уйда чироқ ёнмаса, у гўристон билан баробар. Совхоздаги электр симёғочлари қийшайган, нурай деб туришибди. Қувват узатадиган симлар баайни болакайларнинг «арғимчоғи»... Болаларнинг чирқиллаши-чи: мактабда уч сменада ўқишаркан, боғчада емиш-ичиш ҳам номигагина... вой-вўй... Қайси замонда яшаяпмиз, ўзи!...

Улуғбек ўйлаб ўйига етолмасди... Бу — катта деганлариям амалга маз бўлишиб юраверишган экан-да. На иқтисодиётда «жон бор», на турмушда ҳузур-ҳаловат. План деган нарсанинг кетидан қуваверишибди-да. План бажарилса, бас. Қолгани бир пул. Шундай қилиб, «юқоридагилар» га ёқишган. Яшаш, турмуш масалалари қоғозни қоралаш учунгина тилга олинган.

Йўқ! Бундай яшаб бўлмайди. Улуғбек енг шимарди. Енг шимарди-ю, бир зум юраги шув этиб кетди... Муаммоларнинг охирига ета олармикин?! Етади, етмаса отини бошқа қўяди! Олишади, жанг қилади, ўзини ўтга, сувга уради, аммо, охирига етади. Планлар бажарилмаса бажарилмасин, бироқ, одамларнинг ҳаётини яхшилайди. Унинг азму-қарори, виждони олдидаги қасамёди шундай бўлди.

...Икки йил ҳам орадан ҳув этиб ўтиб кетди. Хўш, ишлар нима бўлди, денг. Юз фоиз бўлмаса ҳам, ҳар ҳолда, Улуғбек мўлжаллаган тадбирларининг кўпчилигини амалга оширди. Энг муҳими, юртдошлар чеҳрасига қувонч югурди, юзларида табассум пайдо бўлди. Келажакка ишонч туғилди. Тартиб-интизом изга тушди. Меҳнат аҳли яхши ишлаб, яхши топадиган бўлди. Емиш-ичиш маромига етди. Қора қозон гўшт кўрди, мой ялади. Буларнинг боиси шу бўлдики, меҳнаткашларнинг ойлик маошлари туппа-тузук бўлиб қолди. Айтайлик, ўтган йил якунларига кўра Жамол Файзиев 8600 сўм, Маҳмуд Қўшоқов 4120 сўм, Суннат Қўшоқов 3907 сўм, Гулбаҳор Тожибоева 3045 сўм пул олишди. Бундайлар жуда кўп. Ижарачилар совхоз бўйича 1 миллион 100 минг сўм ошиқча даромад қилдилар.

Неча-неча йиллардан буён одамлар «уй тўйлари» деган гапни унутишиб юборган эди. Шукрки, бу сўзлар яна катта-кичикнинг тилига кўчди. Ҳамён бақувват бўлгач, қўл ҳам узун бўлар экан. Биз айтганимиз — Жамол ота Файзиевнинг ўн бир нафар фарзанди бор. Яқин ўртада уларнинг тўққизтасига уй-жой солиб, «бўлак» қилиб чиқарди. Етти фарзанднинг отаси Зоир Тоиров ҳам шундай қилди. Уч ўғлининг «машмашаси»дан қутулди. Исроил Ғофуров саккиз фарзанддан тўрттасининг «доди»га етди... Қисқаси, совхознинг Қорахитой, Охунбобоев, Унгут, Тут участкаларида 257 хонадонга уй қуриш учун ер ажратиб берилди. Буни қарангки, тўй тўйга уланяпти.

Ҳали айтганимиздек, муаммолар «касали»га ижара деган нарса малҳам бўлди. 2,5 минг гектар суғориладиган, 430 гектар лалми ерлар, 7 минг гектар яйлов, 2 минг қорамол, 12 минг қўй ижарага берилди. 110га яқин ижарачи шартнома асосида ишлаб туришибди.

Шу орада сувга ёлчимаганлар сувга ёлчишди. Ўтган йили 60 минг сўм сарфлаб, беш қишлоқда артезиан қудуқлари кавланди. 83 фоиз одам тўлиқ таъминланди, яқинда юз фоиз бўлади. Электр тармоқларига ҳам сон тегди. 47 километрлик ички тортилмаларнинг кўп қисми таъмирланди. 30—40 йил илгари қўйилган симёғочлар алмаштирилди. Ўтган йили янги қишлоқ врачлик амбулаторияси қурилди, 4 та ҳаммом ишлаб турибди. 1990—1991 йиллар ичида 40 дан ошиқ маданий-маиший объектларни қуриш режалаштириб қўйилди.

Болаларнинг қувончини айтмайсизми. Бу йил 1250 ўқувчига мўлжалланган янги мактаб-комбинат ишга тушади. Болалар боғчасидаги 700 нафар жажжиларнинг ҳам куни туғиб қолди. Улар совхоз фермаларидан келаётган гўшт, сут, тухумлардан жуда хурсандлар.

— Совхозимиздан ёшланглар безиб, шаҳар корхоналарига ишлаш учун кетиб қолишган эди, — дейди болалар боғчаси ходимаси Фотима Назарова, — бир йил мобайнида хўжалигимизга 200 дан ошиқ одам қайтиб келди. Уларни бағрига босиб, Улуғбек акамнинг йиғлаб юборганини ўз кўзим билан кўрдим...

Ҳа, ўзингнинг эзгу ишларингдан қониқиб, энтикиб, кўзга ёш олиш айб эмас. Икки йил ичида совхоз директори Улуғбек Иброҳимов анча иш қилди. Бундан унинг ўзи ҳам, омма ҳам мамнун.

— Энг муҳими отимни қайта қўймайдиган бўлдим, — дейди Улуғбек хазил аралаш кулиб, — бажарилган ишлар мўлжалдагиларнинг ҳаммаси эмас. Асосийлари олдинда. Кўп марта жангга киришга тўғри келади, ҳали. Халқимга хизмат қилиш қалбимга ҳузур-ҳаловат, ором бағишлайди, агар билсангиз...

Тўғри. Халққа хизмат қилиш — буюк бахт. Халқ ҳам ўз навбатида яхшиликни унутмайди. Бунинг исботи сифатида 83-Қорахитой мавзеси сайловчилари Улуғбек Иброҳимовнинг номини яқинда тилга олиб, уни Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатдилар. Муқобил яна тўрт номзод — Будённий номли совхоз ижарачиси Малика Умрияева, Эйвали махсус темир-бетон комбинати директори Турмуҳаммад Ботиров, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг масъул ходими Ирисмат Абдукаримов, Куйбишев номли совхоз ижарачиси Абдумутал Самиддиновлар қатори Улуғбек Иброҳимов ҳам номзод сифатида рўйхатга олинди.

Кимга овоз беришлик халқнинг ўзига хавола. Яхшилар ичидан энг яхшисини сайловчиларнинг ўзлари танлаб оладилар.

У. РАҲИМОВ.

МЕҲНАТИ БИЛАН МАШҲУР

БЕКОБОД тарихига жуда кўп халқпарвар, меҳнатсевар инсонлар номи ёзилган ва ёзилажак. Улар орасида меҳнати, ташаббуси билан жумҳуриятда машҳур автотранспортчи, фаол коммунист Ҳабибулло Абдужабборов номи ҳам албатта бўлади. Чунки, ҳалол ишлаш, ҳаётда бошқаларга намуна кўрсатиш ана шундай ҳурматга, эъзозга арзигулик хислатдир.

Халқ ўзи севган, ҳурмат қилган фарзандини давранинг тўрига ўтқазади. Чунки, бундай кишилар халқнинг қувончини, дардини, уни қийнаётган муаммоларни бошқалардан кўра яхшироқ ҳис этади. Худди шунинг учун ҳам 16-автокорхона ҳайдовчилари бригада бошлиғи Ҳабибулло Абдужабборовни 71-Фарҳод сайлов мавзесидан, Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатишган бўлса ажаб эмас...

Ҳабибулло 1957 йилда ҳозирги 16-автокорхонага мойловчи бўлиб ишга кирган эди. Шофёрлар, кейинроқ автомеханиклар курсида ўқиди. Бундан ўн саккиз йил аввал уни бригадирликка тайинлашганда, жумҳуриятда биринчи бўлиб автотранспортда бригада пудратини қўллаш ташаббуси билан чиққан. Унинг бригадаси 1974 йилдан меҳнатни ташкил этишнинг пудрат усулида ишлай бошлади. Пудратдаги муваффақиятлари эвазига у автотранспорт соҳасидаги Титов номли Бутуниттифоқ ва вилоят касаба уюшмалари кенгаши мукофотлари лауреати бўлди.

Автокорхонага бориб қолсангиз, Абдужабборовлар сулоласи ҳақида, албатта, гапириб беришади. Беш оғаини шу ерда ҳайдовчилик қилган ва қилмоқда. Қаҳрамонимизнинг ўғли ва жиянларининг ишлаган йилларини ҳам қўшиб ҳисобланса, роса 200 йил бўлар экан. Бу айтишга осон, чунки, айрим вақтларда уч-тўрт соат юк автомашинаси кабинасида юриб, ҳориб қоламиз. Саккиз соатлаб тоғ йўлида «КРАЗ», «МАЗ» маркали машиналарда 30 йилдан ортиқ ишлаб келаётган Ҳабибулло Абдужабборовнинг иродасига тан бериш керак.

Ҳ. Абдужабборов жумҳурият халқ депутатлигига номзод қилиб рўйхатга олинганлиги муносабати билан ундан бир неча саволимизга жавоб беришини илтимос қилдик.

— Ҳозирги сиёсат, мамлакат аҳволи тўғрисидаги фикрингиз қандай?

— Қайта қуриш олдинроқ бошланиши керак эди. Лекин уни бирданига, беш қўлни оғизга тиққандек эмас, аста-секин, аввал партиянинг ўзидан, кейин иқтисод ва тартибда амалга ошириш керак эди, менимча. Ана шунда бугунгидек, танг аҳволга тушмасдик. Мамлакат тўла демократияга ҳали тайёр эмас экан, оқибатда ҳар хил низо, ўзаро жанжаллар чиқиб турибди. Ошкоралик эса ҳақиқат учун хизмат қилади.

— Шаҳримизда яшовчиларни қандай муаммолар қийнаб келаяпти?

— Инсон учун энг зарури — тоза ҳаво, сув, озиқ-овқат ва уларга боғлиқ бўлган соғлиқ. Шундан келиб чиқайлик: цемент комбинати ва металлургия заводи цехларидан чиқадиган заҳарли тутун саломатлик эгови. Экологик аҳволни яхшилаш жуда зарур. Ичимлик сув таъминоти, хонадонларни иситишдан халқ хурсанд эмас. Бекободнинг бир четида саломатлик шаҳарчаси қуриш керак. Озиқ-овқат таъминоти, рўзғорбоп истеъмол моллари талаб-эҳтиёжни қондирадиган даражада бўлиши учун ҳаракат зарур. Йўлларимиз бугунги кун талаби даражасида эмас. Хусусан, маҳалламиз, яъни 5-участкани оладиган бўлсак шаҳардан ажралиб қолган. Ана шулар ҳақида қайғуриш вақти келган.

— Агар сиз депутат бўлсангиз яна нималар ҳақида қайғурардингиз?

— Халқимизнинг турмуш даражасини кўтариш, маънавиятини юксалтириш, одамлар орасида меҳр-оқибатни ошириш — мана шулар асосий вазифам бўлади. Сайловчилар қандай наказ берса кучим етганча бажаришга ҳаракат қилардим.

С. АБДУҚОДИРОВ,
номзоднинг ишончли вакили.

БИРИНЧИ ВАЗИФА — ХАТОНИ ҚАЙТАРМАСЛИК

155-Қорақалпоқ сайлов мавзесидан вилоят халқ депутатлигига номзоди кўрсатилган Умар Нуров узоқ йиллар Паркент ноҳиясида шофёрлик қилди. Сўнг ноҳиядаги автомотоҳаваскорлар жамиятига бошлиқ қилиб тайинланди ва ишчанлиги сабаб, бу ердаги аҳволни яхшилай олди. Албатта, бу ҳол Умарга депутат сифатида баҳо бериш учун камлик қилади. Бундай мезон унинг дастуридир. Номзод қандай депутатлик ҳаракатномаси билан чиқаяпти?

Аввало, ноҳия меҳнаткашларининг турмуш даражасини яхшилаш режаларини дастурнинг асоси, деб ҳисоблаш мумкин. Бунинг учун эса ноҳиянинг бюджетини кўпайтириш йўлларини излаш керак бўлади. Кўп нарса иқтисодиётга келиб тақалади. Паркентлик деҳқонларнинг турмушини яхшилаш учун узумга тўланадиган ҳақни кўтариш лозим. Деҳқонга ер ва эрк керак. Номзод узумга тўланадиган нархни 1990—91 йиллардан кечиктирмасдан 60—70 тийинга кўтариш кераклигини уқтиради.

Қишлоқларимизда газ, ичимлик суви танқис. Газлаштириш ҳозиргидек давом этадиган бўлса қишлоқларга яқин орада газнинг бориши даргумон. Ширкатчилик асосида газлаштириш авж олиб кетди. Лекин бу нарса халқнинг моддий аҳволига ёмон таъсир қилаяпти. 80—90 сўм мояна оладиган ишчи газлаштириш учун 1000 1500 сўмгача тўлашга мажбур бўлаяпти.

Дастурдаги яна муҳим масалалардан бири — инсоннинг саломатлигини муҳофаза қилишдир. Оналарнинг иш шароитини яхшилаш, уларнинг иш соатларини камайтиришга эришмоқ Умар Нуровнинг ҳаракатномасидаги муҳим бандлардан бири ҳисобланади. Вилоятда сариқ касали кўп. Бунинг сабабларини ичимлик сувларимизнинг ёмонлиги, гўшт, сут, тухумнинг етишмаслиги, совун, кир ювиш воситаларининг тақчиллиги, экологиянинг бузилганлиги билан боғлаш мумкин.

Албатта, бу муаммолар авваллари ҳам бор эди ва авваллари ҳам депутатликка номзодлар уларни тузатиш юзасидан наказлар олишарди, лекин ҳамма нарса аслидагидек қолаверарди. Умар Нуров депутат бўлиб сайланганидан сўнг бошлайдиган биринчи иши мана шу хатони такрорланишига йўл қўймасликдир.

Т. ДЎСМАТОВ.

ЯЛАНҒОЧ ЧАҚАЛОҚ

— Тошкент шаҳар тиббиёти ҳозир шундай аҳволда, уни ювинтириб-кийинтирмагунча курашавераман, — дейди Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод, Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармасининг бошлиғи Қ. РИЗАЕВ

— ҚУЛАҲМАД Тошпўлатович, сиз билан бу суҳбатни роса икки йилдан бери режалаймиз, лекин вақти-соати бугун экан. Муддат чўзилишига кўпроқ сизнинг бандлигингиз ва менинг ортиқча тезламаганим сабаб. Ўзбекистонда, Тошкентда тиббиётнинг аҳволи ҳақида кўп гаплашганмиз, сиз ёмон аҳволнинг илдизлари қаердалигини аниқ биласиз. Бошқа томони, пастдан туриб юқоридагиларнинг хато-камчилигини кўрсатиш осон, лекин уни тузатиш қийин. Энди ўзингиз шаҳар тиббиётига жавоб берувчи раҳбар бўлдингиз, бу нарса иккимиз илгари режалаган суҳбатга халақит бермайдими?

— Мутлақо!

— Раҳмат, шундай кайфиятни тарк этмаслигингизга умид қилганим учун ҳам мулоқотга келдим. Суҳбатни танқиддан бошламоқчиман. Шу йил 26 январь кунги газетамизда «Оғир бемор, соқов «03» ва масъулиятсиз раҳбарлар» сарлавҳали мақола эълон қилинди, шаҳар «Тез медицина ёрдами» хизматидаги жиддий нуқсонлар ҳақида. Муаллифи ўзим. Мен сиз парваришлаб-тарбиялаган 1-шаҳар касалхонаси тўғрисида мақтов мақола ёзганман. Сизни тиббиёт жонкуяри сифатида қаттиқ ҳурмат қилишимни билган одамлар орасида ажабланганлар ҳам бўлди.

— Мен сизни тушундим, Хабибуллохон, сиз «Қулаҳмад акани ҳурмат қилганим учун бутун шаҳар медицинасига тил теккизмаслигимиз керак экан-да» деган мазмунда жавоб бергансиз, тўғрими? Яшанг, тўғри қилгансиз. Қолаверса, ўша мақола нуқсонларни тугатишда бош бошқармага ёрдам ҳам эканини охирида таъкидлагансиз. Бу ҳам тўғри. Мен мақола чиққан куннинг эртасигаёқ «03» га алоқадор ҳамма катта-кичик раҳбарларни йиғдим. Ёрдам сўраб мурожаат қилган беморга ёрдам кўрсатмагани учун икки масъул ходим ишдан бўшатилди. Мен чала чоралар кўришни, матбуотнинг ҳаққоний танқидига номигагина жавоб бериб қўяқолишни ҳазм қила олмайман. Айни пайтда, фақат кадрларни ишдан бўшатиш билангина иш битмаслигини ҳам биламан. Айбдорларни қаттиқ жазолаш эса унинг ўрнига келган ва атрофдаги бошқа ҳамкасбларига ўрнак бўлади. Шу билан бирга, «Тез медицина ёрдами»ни мустаҳкамлаш учун бошқа қатор ташкилий ва моддий-техникавий чоралар белгиландики, бу тадбирлар мана бу буйруқда саналган. (Буйруқ газетанинг 3 февраль сонида эълон қилинди — Ҳ. О.).

— Демак, мақола ёрдам берди?

— Сўзсиз.

— Энди асосий мақсадга ўтайлик. Сизнинг Эски шаҳар ҳудудидаги 17 маҳалла ва «Марказ-26» даҳасини ўз қамровига олган 31-Ўзбекистон сайлов округидан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзодингиз қўйилганини биламиз. Бироқ, оғир тегса кечирасиз, нега бу округдан номзод бир ўзингиз, рақибингиз йўқ? Бунақа йўл одатда халқнинг эътиборига лойиқ эмаслигини ўзи биладиган раҳбарларга хос, шунинг учун улар сайловга рақибсиз кириб боришга уринадилар. Сизни эса халқ икки қўллаб сайлайди-ку!

— Яхши фикрдалигингиз учун раҳмат. Якка номзод бўлиб қолишимга мен айбдор эмасман, рақибсизликка ҳаракат ҳам қилмадим. Аввалига кўпчилик эдик, сўнг... бир ўзим қолдим: Тошкент шаҳар ижроия комитети раисининг биринчи муовини О. Асқаров Сергелидан сайланадиган бўлди, «Ёш гвардия» театрининг бош режиссёри Баҳодир Йўлдошев менинг фойдамга номзодини қайтариб олди. Шу.

— Сайловчилар билан учрашувлар қандай бўлаяпти, нималарни сўрашяпти, нималарни ваъда қиляпсиз?

— Мен сизларга СССР халқ депутатларига ўхшаб катта-катта нарсаларни ваъда қилмайман, — деяпман очиқ-ойдин. — Қасрлар қуриб беришни, квартиралар олиб беришни ваъда қилмайман, костюм-шим тиктириб бермайман. Мен бутун кучимни Эски шаҳарда, Тошкентда болалар ўлимини камайтиришга, сариқ касалига қарши курашишга сарфлайман. Бир марта фойдаланадиган шприцлар билан тиббиётни таъминлаш, бемор ўринларини кўпайтириш, ҳар бир шифохонани санитария нормаларига жавоб берадиган даражага етказиш, қолаверса шаҳарнинг ичимлик суви, ҳавоси тозалиги учун — экология учун кураш ҳам депутат вазифасига киради. Ўзбекистон туғилиш кўплиги жиҳатидан мамлакатда юқори ўринларда турса, Эски шаҳар Ўзбекистонда биринчи ўринда туради. Ҳомиладор аёллар учун шарт-шароитлар яратиш, онанинг ва туғилажак боланинг соғлом бўлишига кўмаклашиш — кечиктириб бўлмайдиган долзарб вазифалардан биридир. 1990—91 йилларда 250 ўринли янги болалар шифохонаси, ҳомиладор аёллар учун профилакторий-туғруқхона қуриб фойдаланишга топширилади.

— Қулаҳмад ака, булар яхши, керак. Бироқ, бемор муҳташам саройда ётгани билан шифокор ёки ҳамширанинг бир оғиз ширин, мададкор муомаласини эшитмаса... Янги биноларни қуриш мумкин, тиббиёт ходимларини қайта қуриш...

— Мен булар ҳақида гапирмоқчи эдим, илгариладингиз. Кеча, «ноль уч» мутасаддилари билан йиғилишда уларга ўз нуқтаи-назаримни айтдим: мен бугундан бошлаб сизларга қарши уруш эълон қиламан. Мурожаат қилган беморга лоқайдлик кўрсатган ёки қўполлик қилган ҳар бир ходим мендан яхшилик кутмасин. Мен ҳаётимда ўлиб ҳам кўрган одамман, ҳеч нимадан қўрқмайман. Бундан буён, биринчи навбатда бутун шаҳар ҳамшира ва шифокорларида барча беморларга меҳр-муҳаббат туйғуларини уйғотишга ҳаракат қиламан, ҳар бир касалхона ва поликлиникада ота-боболаримизнинг «ассалому алайкум»ини ўргатишга мажбур қиламан. Ҳа, мажбур қиламан. Ўрганмай кўрсин-чи! Бизнинг «ассалому алайкум» эсимиздан чиқиб кетди. Мана шу салом йўқ жойда қўполлик ҳам, лоқайдлик ҳам, юзсизлик ҳам туғилади. Салом кўп кулфатларни бартараф этади. Эътибор берганмисиз, кўчада ёмон иш қилиб турган бола ўзига яқинлашиб келаётган катта одамга «ассалому алайкум» дейиши билан уни койиш фикридан қайтасиз, койий олмайсиз. Ҳозир эса одамлар касалдан эмас, касалхонадан қўрқиб қолишган. Шифохоналардаги совуқ муомала, эътиборсизлик, шифокор ва ҳамшираларнинг беморга нисбатан нописандлиги шу даражага бориб етган. Албатта, ҳамма жойда ва ҳамма ходим эмас, ўз ишига меҳр-муҳаббат билан муносабатда бўладиган шифокор ва ҳамширалар мени маъзур тутсинлар.

— Қулаҳмад ака, бирнеча йиллар, бирнеча ўн йиллар давомида шаклланиб қолган инсон руҳиятини ўзгартириш мушкул иш эканлигини мендан яхши биласиз. Бу режангиз сезиларли натижа бериши учун қанча муддатни мўлжаллаяпсиз?

— Бир йил.

— Кам-ку. Қайта қуришнинг учинчи йили М. С. Горбачев қайта қуриш ўзи ўйлаганчалик осон иш эмас эканини тан олган эди, сиз бир йилда қандай қилиб тиббиётдаги онгни ўзгартирмоқчисиз?

— Мен бош бошқармага бошлиқ этиб тайинланганимга тўрт ой бўляпти. Шу давргача шаҳардаги жами 258 даволаш-профилактика муассасаларини айланиб чиқдим: эрталаб 7 дан кечқурун 7 гача, ҳар куни тўрттадан поликлиника ва шифохоналарга бордим, беморлар ва шифокорлар билан суҳбатлашдим. Иллатларнинг илдизи қаерда? Энг биринчиси, бу нуқсонлар район, шаҳар, республика партия-совет органлари раҳбарларидан яшириб келинган. Камчиликларни тугатиш бош врачга, район соғлиқни сақлаш бўлими ва ижрокомларга боғлиқ. Менга ишонч ва қувват бағишлаган нарса — Тошкент шаҳар, вилоят партия комитетларининг биринчи секретарлари Фозилбеков, Мамарасулов ўртоқлар, республика партия Марказий

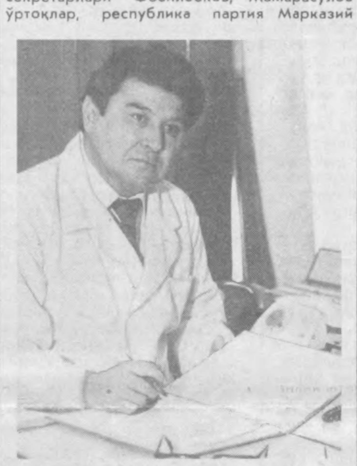

Комитетининг биринчи секретари И. А. Каримов қўллаб-қувватлашяпти, тиббиётнинг ҳозирги аҳволи ва уни яхшилаш тадбирларини маслаҳатлашяпмиз, сўралган ҳар қандай ёрдамни беришмоқда. Мен эса ўз навбатида ўзимга бўйсунувчи бўлинмаларда ишни яхшилай оламан. Ҳар куни даволаш-профилактика муассасалари раҳбарлари билан гаплашиб, камчиликларини кўрсатиб, тузатиш йўлларини айтиб турсам, улар ҳам одам-ку — бажаради-да вазифасини. Буни уддасидан чиқмасам, мен амалдор бўлиш учун келмаганман бу вазифага, курсини бўшатиб чойхонада ваъзхонлик қилиб юравераман... Ўртоқ Каримов тўрт ой ичида тўрт марта тиббиёт билан қизиқиб, партия-совет ходимлари олдига вазифалар қўйди. Қолаверса, «Маҳалла» программасини бажариш асосида ҳам тиббиётни яхшилаш турибди.

Сайловчиларни безовта қилаётган яна бир нарса — «тез ёрдам»нинг ўзи тез ёрдамга муҳтож бўлиб қолганлиги. Кейинги уч ой ичида мавжуд 170 «тез ёрдам» машинаси ёнига 50 та машина қўшилди. Республика ҳукумати бу машиналарни эҳтиёт қисмлар, ёнилғи билан етарли таъминлаш чораларини кўрди. Бу йил тиббий олий ўқув юртларини битириб Тошкентга ажратиладиган барча ёш мутахассисларни «тез ёрдам»да ишлашга оламиз. Улар, албатта, тажрибали шифокорларга бириктиб қўйилади. Ҳозир бу участкадаги мавжуд ходимларнинг 70 фоизи шифокор, 30 фоизи фельдшер. Ёш мутахассислар ана шу фельдшерлар ўрнини эгаллайди. Бундан ташқари, врачлар малакасини ошириш институтида «тез ёрдам»да ишлайдиганлар учун икки ойлик курс очилди. ТошМИ ва малака ошириш институти ректорати «тез ёрдам»ни оталиққа олишди, домлалар ёш мутахассисларга доимий амалий ва назарий ёрдам бериб боришади.

— Депутат бўлсангиз, халқ хизматидаги фаолиятингизда социал масалалар ҳам бўладими?

— Бусиз мумкин эмас. Негаки, Эски шаҳар инқилобдан 70 йил кейин ҳам Эски шаҳарлигича ётибди. Кўп маҳаллаларда на газ бор, на канализация. Сайловчилар савол беришяпти: Ўзбекистон газини Европага беряпмизу, шундоққина «Москва» меҳмонхонаси ортида танчада ётаверамизми? Мен халққа Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети дастурини тушунтириб беряпман: 1990—1991 йилларда Эски шаҳар тўла газ билан таъминланади. Ўзим Чақарда, «Гулистон» маҳалласида туғилганман. Дадам урушдан чўлоқ бўлиб келган, онам ҳарбий заводда ишлаган, мен кунжара ҳам еганман. Мен депутат бўлсам-бўлмасам, қўлимдан келганча юқоридаги вазифаларни бажарган бўлардим.

— Лоқайдлик, ўзибўларчилик, беморлардан кўра кўпроқ ўзини ўйлаш психологиясини қандай йўқотасиз? Узр, яна бояги мавзуни такрорлаяпман. Сабаби — бу жуда оғир иш.

— Кеча Собир Раҳимов ноҳиясидаги 33-поликлиникага бордим. Учала қаватда жами 200 га яқин одам ўтирибди: ғамгин, кўнгли хира. Бош врачни чақириб айтдим: икки врач ёки икки ҳамшира навбат кутаётган одамлар олдига чиқиб, айни пайтда кенг тарқаган касалликлар ҳақида гапириб беришса, поликлиникадаги камчиликларни тугатиш тўғрисида беморларнинг фикрларини эшитишса бўлмайдими? Буни эшитиб турган одамлар дуо қила бошлашди... Деворлардаги бюллетенлар рус тилида. Нега? Ўзбек тили давлат тили бўлгани тўғрисидаги қонун сизларга тегишли эмасми? Нега булар жилла қуриса ярми ўзбек тилида эмас?

— Қулаҳмад ака, мен Сизнинг бутунлай қайта қурмаганингизда ҳам, тиббиётда сезиларли ўзгариш, Тошкент халқи сезадиган-кўрадиган ўзгариш қила олишингизга ишонаман. Буни юқорида эслатилган танқидий мақолада ҳам ёздим. Айни пайтда, назарингиздан четда қолган нуқсонларни газета кўрсатиб туришдан ҳам қайтмайди. Тошкент шаҳар тиббиётини танқид — Қ. Ризаевни танқид қилиш деган гап эмас. Чунки, Сизгача бу курсида бирқанча турли раҳбарлар ўтиришди. Уларнинг охиргиси

— сиздан олдингисига баҳо беришим мумкин: ўпкасини қўлтиқлаган бир ҳовлиқма йигит — Русинов Россиядаги бир шаҳарда поликлиниками ё касалхонанинг раҳбари экан холос. Уни икки миллионли шаҳар тиббиётига раҳбар қилиб олиб келишганига тушунмадим, бу ерда дастлабки фаолиятидаёқ йўл қўйган жиддий хатолари ҳақида ёздим ҳам. Шу одамнинг икки йил бу ўринда ўтирганини ҳали ҳам ҳазм қилолмайман. Демоқчиманки, кейинги икки йил мобайнида тикланиш ўрнига нураган деворларни ҳам сиз тиклашингизга тўғри келади.

— Бор кучимни бериб тиклайман. Русинов ҳақидаги саволга ўзингиз жавоб бердингиз, Хабибуллохон. Мен фақат битта қўшимча қилишим мумкин: мана бу жавондан икки яшчик арoқ-коньяк шишаларини опчиқиб ташладик. У эса келган юртига қайтиб кетган.

— Экстрасенсларга муносабатингиз?

— Одамлар кинначига ҳам ишонишадику! Ишонади ва ишонгани учун ундан наф кўради.

— Кашпировскийда бирон нима борми?

— Бор. Беш минг беморни ўргандик, улардан етти фоизига ёрдами тегибди. Бу жуда катта рақам. Лоақал бир кишига ёрдами тегса ҳам...

— Кўричакдан қолган чандиқни биткaзиб юборганига ишондингизми?

— Ишонаман. Қўшнимнинг бешта сўгали тушганига ўзим гувоҳ бўлдим. Бу — фан ҳали тубига етмаган, ўта мураккаб мавжудот бўлмиш Инсоннинг ҳали ақл етиб бормаган руҳияти билан боғлиқ хусусиятлардир.

— Тиббиёт, авваламбор, шифокор дегани. Сизнинг фикрингиз қандай — шифокор тайёрлашни тубдан ўзгартириш керак эмасми?

— Буюк ҳаким Ибн Сино, «Сен бир шаъмсан, бировларни ёритиб ўзинг ҳалок бўлишинг керак» деган эди шифокор ҳақида. Бизда ҳозир ана шунақа фидойи шифокорлар камайиб кетди. Фақат катта маошу катта обрў учунгина кандидатлик, докторлик диссертациясини ёқлаган шифокор олимлар истаганча топилади. Шундай қилиб, шифокор тайёрлашда 25—30 йил орқада қолганмиз. Мен оптимистман, истиқбол яхши бўлишига ишонаман, бунинг тадбирлари кўрила бошланди: Москва, Ленинград ва бошқа илғор олий ўқув юртларига маҳаллий кадрлар юборилипти, ўзимизда тиббий олий ўқув юртига қабулни такомиллаштириш устида ўйланяпти. Масаланинг яна бошқа томони бор: ёш ўзбек ҳамшира ёки шифокор аёлни кўз олдингизга келтиринг. Унинг уч-тўрт фарзанди бор. Она саҳар-мардонда туриб уларга чой тайёрлайди, улар қаторида «катта боласи» — эрини ҳам чой ичириб ишга кузатиши керак. Сўнг болаларидан бирини мактабга, учтасини етаклаб-кўтариб боғчага олиб боради. Кейин ишга келади. Касалхонадаги шароит ундан оғир: гоҳида тўрт ҳамширанинг иши биттасига қолиб кетади. Ишдан сўнг яна боғча, уй, овқат, кир-чир, супуриш-сидириш. Хўш, у бечора қачон тиббиётга оид китоб ўқисин, қачон билимини оширсин?!

— Рост гапингиз, лекин...

— Тушундим саволингизни. У туғишни камайтирсин демоқчи эмасман, бу ҳар кимнинг шахсий иши. Демоқчиманки, бизнинг эркакларимиз хотини эртага 100—200 беморнинг ҳаётига, саломатлигига жавоб бериши кераклигини мулоҳаза қиладиган бўлмагунча, аёл аҳволи оғирлигича қолаверади. Бу эса фақат тиббиётга тегишли эмас. Мен 25 йил аввал Бернорага уйланганман. Балериналигини билиб уйланганман. Ҳатто айрим дўстларим юз ўгиришган. Мен эса ҳар куни гул кўтариб театрга бораман. Кечқурун уйга келиб овқат сўрамайман. Борини амаллаймиз. Мақтанишга ўхшамадими бу?

— Йўқ, мисол-да, сиз ҳам ҳамма қатори бир одамсиз-ку, нега шахсий ҳаётдан мисол келтиришингиз мумкин эмас. Мен ҳатто сизнинг, қаттиққўл ва забардаст бир одамнинг... кўзингизга ёш келганини кўрганман. Роса икки йил ўнлаб комиссия 1-касалхонанинг астар-аврасини ағдариб, ҳечнима тополмаганини назарда тутяпман.

— Ўшанда икки йил бекорга қақшаган асабларим учун ўксинганман. Агар мендан 5 сўм «еб қўйди-ичиб қўйди» топганларида ёки бирон-бир аёл «манга тегишган» деб ёзиб берганида, оёғимни осмондан қилиб юборишарди.

— Сўнгги комиссия оқлов хулосасини ёзгач, бу узоқ аҳмоқона иш ҳақида газетага ёзишга рози бўлдингиз. Суҳбатга келишилган куни вақтингиз бўлмади. Кейин мен «вақт йўқлиги» баҳона эканини, мулоҳаза қилаётганингизни англаб, қистамадим. Энди, ўшанда йирик шахс (йирик амалдор эмас — Ҳ. О) майда ишлардан юқорироқ турганини тўлиқроқ англаяпман.

— Раҳмат. Мен бу баҳони қарз деб қабул қиламан. Ҳозир эса ишлаш, ишлаш ва яна ишлаш керак. Бугунги шаҳар тиббиёти ташлаб кетилган чақалоқ болага ўхшайди. У яланғоч, қорни оч. Биров сўрғич ҳам бермаган, овутмаган ҳам. Унинг қорнини тўйдириб, ювинтириб-кийинтириб чиройли қилиб пойтахт шаҳар халқига кўрсатиш даркор: «мана Сизнинг фарзандингиз, бунинг исми — Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармаси». Мақсадим — шуни айтиш. Айтмагунча ишлайвераман, курашавераман.

— Раҳмат. Мухбирнинг қалами, газетхонларнинг қулоғи бу каломга муштоқ: буни ёзишни, эшитишни кутади.

Суҳбатдош: Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ.

АКС САДО

АВВАЛ ЎЗИНГГА БОҚ...

Адабиётшунос олим Матёқуб Қўшжоновга очиқ хат

ҲА, СИЗ дўстим ва ҳамкасбимга хат билан мурожаат қилиш ниятим йўқ эди. Ўртамизда пайдо бўлган баъзи мунозара ва келишмовчиликларни бемалол ўтириб, баҳслашиб, ҳақиқатни рўёбга чиқармоқчи эдим. Лекин сиз бунга имконият бермадингиз. Журнал ва газеталарда, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг йиғинларида, турли учрашувларда деярли бир мазмундаги гапларни ёзавердингиз, айтавердингиз, мени қоралашни давом эттиравердингиз. Мени маданий меросимизнинг душмани сифатида кўрсатиб, жамоатчиликни чалғитмоқчи бўлдингиз. Миллий меросимиздаги чалкашликларни асосан менга боғлаб қўймоқчи бўлдингиз.

Қайта қуриш, демократияни кучайтириш ва ошкораликка кенг йўл очиш жамиятимизда улуғвор аҳамиятга эга. Лекин айрим одамлар ҳам топилдики, улар янгиланиш ниқоби остида совет воқеълигига шикаст етказадиган салбий нарсаларни кўтариб чиқдилар, ғаразгўйлик ниятларини амалга оширмоқчи бўлдилар, кўнгилларига ёқмаган одамлардан ўч олиш, ҳар хил баҳоналар билан уларни камситиш йўлларига ўтдилар. Айниқса, эркин фикрлаш баъзи ҳасадгўйларга жуда қўл келиб қолди. Улар мияларига келган нарсаларни ёзмоқдалар, оғизларига келган гапларни айтмоқдалар. Бундай хатти-ҳаракатлар қайта қуриш заминига болта уришга, олижаноблик билан бошланган ишимизни жамоатчилик олдида беобрў қилишга хизмат қилади, холос.

Ҳозирги қайта қуриш вақтида энг улуғ нарса — ҳаққонийлик. Қаерда ҳаётимизнинг шу асосий принципи бузилса, ўша ерда орқага кетиш бошланади. Бу талаб, айниқса, адабиётимизга, унинг ҳақидаги фанимизга жуда ҳам тааллуқлидир. Шу нуқтаи назардан келиб чиқиб, сизнинг адабий-илмий фаолиятингизга бир нигоҳ ташламоқчиман.

Шубҳасиз, сиз, фаол адабиётшуносларимиздан бирисиз. Ўнлаб монографиялар, юзлаб мақолаларнинг муаллифисиз. Ўз тадқиқотларингизда адабиётимизнинг муҳим масалалари, чигал муаммоларини қўйгансиз ва уларнинг кўпини асослаб бергансиз. Айниқса, Абдулла Қодирий, Абдулла Қаҳҳор, Ойбек ижодларига бағишланган китобларингиз таҳсинга сазовор. Лекин шундай катта ишлар билан бирга айрим сизга ярашмаган, ҳақиқий қиёфангизга соя соладиган «қилиқлар» ҳам қилиб қўяяпсиз-ки, буларнинг баъзилари ҳақида ачиниб гапирмасдан ҳеч иложимиз йўқ.

Гап Абдулла Қодирий, Ҳамза, Чўлпон, Фитрат ва уларга боғлиқ бўлган жадидизм оқими устида кетаяпти. Сиз бу масалани кўтариб тўғри иш қилгансиз. Улар тўғрисидаги ҳақиқат эртами-кеч тантана қилиши лозим. Бу йўлда сизнинг мақола ва тадқиқотларингиз янгича фикрлашга туртки беради. Ҳамма гап уларга боғлиқ бўлган турлича қарашларни жамоатчиликка тўғри етказишда. Сиз эса бу масалаларни ёритишда холисликни ҳамиша ҳам сақлай олмаяпсиз. Агарда тилга олинган воқеаларнинг ҳаммасига тўғри кўз билан қараганингизда, ўзингизнинг илмий фаолиятингизга ҳам танқидий ёндошганингизда олам гулистон эди. Хусусан Абдулла Қодирий меросини ўрганиш соҳасида қилинган айрим ишларни баҳолашда адолатни сақлай олмаяпсиз. Бундан ярим аср олдин атоқли адибнинг ўзи ва асарларига бўлган ҳужумларни тилга олиб, М. Шевердин, С. Ҳусайн, Ж. Шарифий, О. Шарофиддиновларни қоралайдингиз. Бу материалларнинг ҳаммасини Ш. Турдиевнинг «Абдулла Қодирий меросини ўрганиш тарихидан» («Адабиётшунослик ва тилшунослик масалалари», 2-китоб, Тошкент — 1961) мақоласидан кўчириб олганлигингизни гапириб ўтирмасдан, масаланинг бошқа томонига диққатингизни қаратмоқчиман. Сиз уларни ҳозирги кун нуқтаи назаридан келиб чиқиб тўғри танқид қилгансиз. Лекин ёзувчи ва танқидчиларни ўша замин ҳамда замондан узиб олиб, уларни шундай нотўғри хатти-ҳаракатга бошлаган омилларга тўхталмагансиз. Ахир ўзингиз ҳам бир неча бор таъкидлаганингиздай, ҳеч бир ижодкорни ўз маконидан айирган ҳолда таҳлил қилиб бўлмайди, бу нарса бирёқламаликка олиб бориши муқаррар-ку!

Очиғини айтишимиз керакки, ўша қора кунларда давр билан боғлиқ бўлган хатоларни қилмаган йирик адибни кам топа оламиз. Ғафур Ғулом, Абдулла Қаҳҳор, Комил Яшин ва Уйғуннинг ҳам айблари йўқ эмас. Лекин биз айб қилиб қўйдинг деб, ҳадеб уларга тош отаверамизми? Сиз шундай қарашлардан келиб чиқиб К. Яшиннинг бу соҳадаги фаолиятига тўхтаб ўтасиз. Тўғри, 1937 йилда адибимиз Абдулла Қодирий шаънига жуда қаттиқ гапларни айтган. Бутун бало шундаки, ўша даврда матбуот ҳам, жамоатчилик ҳам шундай фикрда бўлган. Барча Абдулла Қодирийни миллатчи, буржуа идеологиясининг намояндаси деб билган. Гарчи «миллатчи» бўлса ҳам қамаш лозим эмас эдику! Уни ёзувчилар сургун қилмаган-ку! Ҳозирги кунларда ҳам қалтис фикрлар баён этилмоқда. Аммо ҳеч ким қатағон қилингани йўқ-ку! Шу сабабдан ҳам А. Қодирийни танқид қилиб қоралаганларни эмас, уни ҳибсга олиб, ҳалок этган айбдорларга нафратимизни сочишимиз керак.

Ўзбекистон Давлат хавфсизлик комитетидаги ёзувчиларга оид материаллар билан чуқур танишиб чиққан «Правда Востока» газетасининг муҳаррири Р. Сафаров ёзган мақоласида Комил Яшин Абдулла Қодирий шахсиятига доир ҳеч қандай кўрсатма бермаганлигини, ҳатто, унинг номи ҳужжатларда эсланмаганлигини қайд қилиб ўтади («Правда Востока», 1989 йил 16 декабрь). Ҳа, ахир бу адибимизни оқловчи муҳим ҳужжат-ку! Нега бундай ҳақиқий ҳужжатга аҳамият бермайсиз?

Таъкидлаб ўтишимиз керакки, Комил Яшин ўз маъруза ва нутқларида, мақола ва очеркларида Абдулла Қодирийнинг улкан ижодий хизматларини бир неча бор юксак баҳолайди. Сиз объективликни сақлай олмай, бу ҳақиқатни ҳам четлаб ўтасиз. Абдулла Қодирийнинг қамалишида бевосита иштирок этган, кўрсатмалар берган айбдор адибларни тилга олмасдан К. Яшинни қоралаганингиз-қоралаган. Ҳа, бунинг ҳам сабаби бор: охирги вақтда бу атоқли драматургимиз сизнинг кўнглингизга ўтирмай қолди, йўлингизга юрмай, хатоларингизни баралла айтадиган бўлди, шунинг учун ҳам ёқтирмай, кир қидиришга шўнғиб кетдингиз.

«Ҳамза» романига, айниқса, «Оловли йўллар» кўп сериялик телефильмига ҳужумни астойдил бошлаб юбордингиз. Билиб-билмасдан «уйдирмалар» топиб, уларни балчиққа булғамоқчи бўлаяпсиз. Улардаги ижобий хусусиятларни айтиш сизга эриш туйилаяпти. Шу ҳам инсофданми? Илгари К. Яшинни кўкларга кўтариб юрар эдингиз-ку? Худди шундай ҳодиса мен билан ҳам содир бўлмоқда. Мени айблашда суягингиз йўқдай, илҳомингиз қайнаб тошади.

Энди сизнинг танқид ўтингизга дуч келган, бундан ўн саккиз йил олдин ёзилган «Ўзбекистон маданияти»даги мақолани кўздан кечирайлик. Менимча, бу мақола ҳам устоз адибга бўлган улкан муҳаббат руҳи билан суғорилган. Яхшиси мақоладан кўчирма келтирайлик: «Атоқли адиб... Абдулла Қодирий ўзбек адабиётида кўп бадиий дурдоналар қолдирди. Миллий адабиётимизда биринчи бўлиб профессионал романлар ёзди, ўзбек романчилигига асос солганлардан бири бўлиб қолди. Санъаткор ўз ижодида тилнинг ширали, рангли ва аниқ, жозибали қилиб беришда, сюжет ва композицияни маҳорат билан тузишда, пухта характерлар яратишда, ўзбек миллий колоритини ифодалашда катта муваффақият қозонди. Айниқса, «Ўтган кунлар», «Меҳробдан чаён» каби нодир, ўлмас романлари, қатор пухта, пишиқ кичик асарлари китобхонлар оммасига кенг тарқалди, улар асрлардан асрларга ўтиб юришига ишончимиз комил» (2-бет).

Сиз кўчирманинг биринчи жумласини юлиб олиб, ана Ҳ. Абдусаматов ҳам Ж. Шарифийларга ўхшаб бадиийликни эътироф этиб, мазмунни, дунёқарашни инкор қиляпти деб жар солдингиз. Шаклни мазмундан ажратмаслик керак, таҳлилда мазмун билан шаклни бирга қараш керак деб ўрта мактаб талабаларига ҳам яхши маълум бўлган, бадиий ижоднинг алифбоси ҳақида тоза гап сотиб, ақл ўргатмоқчи бўлдингиз. Қизиқ, ўзингиз бўлса «Адабиёт ўз номи билан бадиийдир» («Ўзбекистон коммунисти», 1989 йил 12-сон) деб ёзасиз.

Юқорида айтилган ижоднинг энг асосий компонентлари, наҳотки фақат шаклнигина ташкил этса-ю, мазмундан четда бўлса, бу кулгили эмасми?! Нима учун сиз «бадиий дурдона» деган сўзларни фақат шаклга нисбатан қўллаб, ўтмишда салбий фикр билдирган С. Ҳусайнга мени тенглаштириб, ҳатто, улардан ҳам баттарроқ салбий фикр билдирган деб айтишдан ҳам тортинмадингиз. Мана сизнинг жумлангиз: «Ҳ. Абдусаматов баъзи ўринларда адибга айб қўйишда 20—30-йилларнинг қораловчиларидан ҳам ўтиб тушди» (ўша журнал, 83-бет). Шунчалик ҳам туҳмат бўладими? Ахир бир ўйлаб кўринг, ўтмишдаги қораловчилар Абдулла Қодирийни «миллатчи», «халқ душмани», «ёт унсур», «чет эл жосуси», асарлари буржуа ғоясини тарғиб қилади, десалар, мен улардан ўтказиб сўз санъаткорини қораласам? Шундай гапларни ёзишга, билмадим, қандай қилиб қўлингиз борди? Абдулла Қодирийни сиздан кўпроқ яхши кўрсам кўраманки, кам эмас.

Сизнинг менга осилган жойингиз адибнинг дунёқарашини аниқлаш масаласида бўлди. Ҳақиқатан ҳам мен Абдулла Қодирий ҳаётининг дастлабки даврида унинг дунёқарашидаги чекланганлик томонини, бунинг маълум даражада ижодига таъсир этганлигини айтганман. Бу нарса сизнинг жонингизни чиқариб юборган. Мен эса бу масалага ёндошишда ҳам Қодирийнинг ўзига мурожаат қилганман ва унинг эстетик қарашларидан келиб чиқиб фикр юритганман. «Февраль инқилобидан кейин газеталарда ўрток Ленин номи ва большевик деган гаплар чиқа бошлади. Аммо айта оламанки, ўша вақтларда бизнинг Туркистонда (бугунги Ўзбекистонда) коммунист, умуман социализм маслагидан тублик маълумотга эга бўлғон киши йўқ, бўлса ҳам эҳтимолки, балки битта-яримта бўлғондир. Шунинг учун мен ўзимни бу тўғрида умуман Ўзбекистон ишчи-деҳқонларидан ва букунги масъул ва ғайри масъул ишчиларимизнинг ўша тарихдаги ҳолларидан юқори ўринга қўя олмайман. Яъни, мен ҳам ул вақтларда большевикларга бир онгсиз ишчи, ёки деҳқон ва бир мутаассиб мулла ёхуд имомдан ортиқ баҳо бера олмас эдим. Буюк Октябрь инқилобини ҳам шу йўсин онгсизлик ичида қаршилардим» («Ўзбек тили ва адабиёти», 1967 йил 5-сон, 46-бет). Абдулла Қодирийнинг ўзи даври ва дунёқараши ҳақида қанчалик ҳаққоний мулоҳазалар юритган. Бор гапни инсоф билан гапирган. Бу ҳақиқатни эътироф этиш санъаткорнинг улуғлигини ҳеч қачон камситмайди, аксинча, унга бўлган ҳурмат — иззатни янада оширади. Сиз ҳам олдин ёзган мақола ва тадқиқотларингизда бу фактни қайд қилгансиз, адиб дунёқарашидаги ожиз жиҳатларни тилга олиб ўтгансиз. «Абдулла Қодирий 1926 йил ёзилган биографиясида ўзини Октябрь социалистик революциясининг туб моҳиятига» дарров тушуна олмагани»ни айтади. Бу гапларда ҳақиқат бордир» («Моҳият ва бадиият», Тошкент—1977 йил, 63-бет). Менинг ёзган мақоламдан кейин асос-эътибори билан унга яқин бўлган фикрни, яъни улуғ санъаткорнинг ожизлик жиҳатини қайд қилиб ўтасиз.

«Ҳаёт ва қаҳрамон» (1979) китобингизда эса шундай ёзасиз: «Романнинг хотимасида Отабекнинг чоризмга қарши урушда ҳалок бўлганини биламиз... Тарих шуни кўрсатадики, романда акс эттирилган даврларда кўпгина ўзбек савдогарлари мамлакатда ҳукм сураётган феодал муносабатлардан нолиб Россия ҳукмдорларига мурожаат қилиб турганлар ва баъзан улардан нажот истаганлар. Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси А. Н. Набиев 1959 йилда... илмий сессияда сўзлаган нутқида шундай деган эди: «Тарихий манбалар шуни мутлақо тўғри кўрсатадики, савдогарларнинг асосий қисми, мусулмон қонунчиларининг баъзи қисми Ўрта Осиёнинг Россияга қўшиб олинишининг тарафдори бўлган». Шундай бир вазиятда ёш савдогарлар табақасининг вакили — Отабекнинг русларга қарши урушда ўлиши реалистик далилланмаган бўлиб, бу ёзувчи дунёқарашидаги чекланишдан келиб чиққандир» (90—91-бетлар). Яна бир жойида бош қаҳрамон тасвирида муаллифнинг бу нуқсонини бошқа масалани ёритишда ҳам зуҳур бўлганини таъкидлайсиз. «Ўтган кунлар»да иккита муҳим момент бор, — деб ёзасиз, бири — асарнинг бош қаҳрамонларидаги чуқур ва кенг тасвирланган инсоний муҳаббат ва миллат ғамини ейиш ҳиссининг тасвири. Шуни ҳам эсда тутиш керакки, асардаги мана шу эстетик асоснинг ўзи чекланган. Чунки Отабекдаги миллат ғамини ейиш ҳисси катта маънодаги ватанпарварлик даражасига кўтарилган эмас. У миллат тўғрисида тор, асосан, ўз табақаси манфаати нуқтаи назаридан фикр юритади» (91-бет).

Яна сиз бош қаҳрамон Отабекнинг янги тартиб учун курашмаганлигини, курашувчиларни ахтармаганлигини, тарих тараққиётига нисбатан ҳаётга муносабатида ғайратсиз эканлигини, у тарих яратувчи бўла олмаслигини таъкидлаб ўтасиз. Булар ҳаммасини «Ўтган кунлар» романининг «чегараланган томонлари» (42-бет) билан боғлиқ деб биласиз. Сиз Эрик Каримов ўз мақоласида Отабекни идеаллаштиргани ва уни «курашчи» қилиб шарҳлаганини қоралайсиз («Моҳият ва бадиият», 23-бет). Сизнинг бу гапларингизга қўшиламан. Улар моҳият жиҳатидан сиздан олдин ёзилган, кейинчалик танқид қилинган мақоламдаги фикрларга яқин. Лекин ҳамма гап шундаки, охирги вақтда эълон қилган мақолаларингизда олдинги айтган мулоҳазаларингизга асос эътибори билан зид қарашлар баён этгансиз. Адиб дунёқарашидаги маълум даражадаги чекланишни жуда катта айб деб ҳисоблаш йўлига ўтиб олдингиз. Шу сабабдан ҳам ўзингизнинг айтган гапларингиз, эҳтимол, эсингиздан чиқиб қолиб, мени «ўққа» тутдингиз. Энди эса адиб дунёқарашида ҳеч қандай чекланиш йўқ деган ғояни зўр бериб тарғиб қилдингиз. «Абдулла Қодирий ижоди эса маъно эътибори билан чигал зиддиятлардан ҳолидир». Бу зиддиятларни кўпроқ «зарбдор» мунаққидлар (шулар қаторида, шубҳасиз ўзлари ҳам бор — Ҳ. А.) яратган» («Ўзбекистон коммунисти», 1989 йил 12-сон, 83-бет). «Ёш ленинчи» (1989 йил 16 июль) газетасида эса бу мулоҳазангизни янада ривожлантириб, санъаткор дунёқараши жиҳатидан бутунлай мукаммал ижодкор сифатида талқин қиласиз.

Сизнинг эстетик қарашларингизда бундан ҳам баттар, кулгили ҳолда бўлган зиддиятлар, ўзингизни ўзингиз инкор қилиш ҳоллари кўп учрайди. Мана далиллардан бири: «...дунёқараш жиҳатдан Ҳамза ҳам биз ўйлагандек бекамі-кўст шоир эмас экан. Бунинг ҳеч айби ҳам йўқ» (журналдаги мақоладан, 83-бет) Қизиқ, жуда қизиқ! Абдулла Қодирий дунёқарашидаги ожиз жойи айтилса жонингиз ҳалқумингизга келиб қолади, бу нарса Ҳамзага нисбатан қўлланилса, «ҳеч айби йўқ» деб хулоса чиқарасиз. Қайси принцип бўйича иш тутасиз, ахир?

Маълумки, мураккаб вазиятда яшаган ва ижод этган Ҳамза ҳам, Абдулла Қодирий ҳам камчилик ва хатоларга йўл қўйганлар. Ҳар бир қаламкаш ўз даврининг гирдобига тушади, воқеликнинг зиддиятларини бошидан ўтказади. Шулардан келиб чиқиб адибнинг дунёқараши аста-секин камол топади, қалами ҳам чархланиб боради. Шу даврларда адиб объектив ва субъектив сабабларга кўра заиф асарлар ёзиши мумкин. Бу нарса, айниқса, эски замоннинг емирилиши ва янги даврнинг бунёдга келиши вақтларида кўпроқ учрайди, бундай бўлиши табиийдир. Янги турмуш тарзини, янгича ҳаётни, ўзгача сиёсий ғояни бирдан ҳазм қилиш амри маҳол. Шу сабабдан ўша даврни бошидан кечирган шоир ва адибларнинг ҳам дунёқарашларидаги заиф томонлари бўлса, уларни ваҳима қилиш марксча-ленинча эстетик таълимотга зид деб биламан.

Адибларнинг сиёсий, диний, эстетик қарашлари уларнинг ижодий ва бадиий маҳоратида ҳал қилувчи ўрин тутмаган. Худди шундай принцип билан Абдулла Қодирий ижодига ёндошсак, адолатли иш қилган бўлардик. Биринчидан, романчининг дунёқарашида заиф томони бўлса ҳам, лекин бу нарса унинг баркамол асарлар яратишига тўсиқлик қилмади. Шу сабабдан ҳам сизга ўхшаб ваҳима қилиб, «шу йўсинда унинг бутун ижоди инкор қилинди» (журналдаги мақоладан), «боши берк кўчага олиб келиб» қўйилди, «романлари янгидан тазйиқ остига» олинди, янгидан «асоратга» солинди, «истеъдодни сафдан» чиқарди деб бонг уриш кулгили ва ҳақиқатга хилофдир. Сизнинг кўпгина мақолаларингизнинг руҳи — унинг ҳақида ҳеч қандай илиқ гаплар бўлмади деган тарзда талқин этишдан иборат. Бундай туҳматомуз фикр-мулоҳазаларни охирги вақтда авжига чиқариб юбордингиз. Адолат нуқтаи назаридан айтайликки, илгариги ишларингизда кўп ҳаққоний фикрлар ҳам изҳор этгансиз. Мана улардан бири: «Ҳозирги кунда ўзбек романининг туғилишида, ташкил топишида ва ривож этишида А. Қодирийнинг ғоят катта ва муҳим роль ўйнаганлигига ҳеч ким ҳам шубҳаланмайди» («Ответственность перед временем — ответственность за мастерство», «Фан», Тошкент — 1977, 64-бет). Бу тўғри фикрни кейинчалик инкор қилишингиз кишини ачинтиради. Сизнинг юқоридаги фикрингизни рад этувчи фактларни келтирмасдан ўта олмайман. Абдулла Қодирий оқлангандан кейин тездан унинг романлари, қиссаси ва кичик ҳажвий асарлари чоп этилди. Улар қайта-қайта нашр қилинди. Адибнинг ижодига бағишланган кетма-кет диссертациялар ёқланди, юзлаб мақолалар босилди. 1962 йилда чиқарилган «Ўзбек адабиёти тарихи очерклари»да Абдулла Қодирий ижоди катта ўрин эгаллайди. Қисқа вақт ичида чиққан А. Алиев, Ф. Насриддинов, И. Мирзаевларнинг китобларини айтмайсизми? Адибнинг ижодига аҳамият берилмаган факт сифатида сиз 90 йиллик юбилейини мисол қилиб оласиз. Бу гапингизга ҳам қўшила олмайман. Қодирийнинг 90 йиллиги пойтахтимиздаги Киночилар уйида катта тантана билан ўтказилганди. Тўғри, адибнинг ижодини камситиш даври узоқ чўзилди, бу ҳаммага маълум. Лекин ёмон муносабат 1989 йилгача давом этди, дейишингизга асло қўшила олмайман.

Кўп мақолаларингизда Қодирий ва Ҳамза муносабатлари, улар ижодининг талқини масаласи эгаллайди. Сиз бир неча йиллардан бери Ҳамзани кўкларга кўтариб, уни такрор-такрор ўзбек совет санъати ва адабиётининг асосчиси деб таърифлаб келдингиз. 1979 йил 28 мартда «Правда Востока» газетасида босилган «Халқ фарзанди — халқ куйчиси» деган мақолангиздан бошлаб «Ҳамза маҳоратидан лавҳалар» (1986), «Эволюция творчества Хамзы» (1989) деган китобларингизгача шу таъриф олдинга сурилади. Баъзи мақолаларингизга А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг директори сифатида қўл қўйгансиз, бу нарса бутун бошлиқ коллективнинг фикридай бўлиб ўқувчилар томонидан қабул қилинди.

Сизнинг «Собит курашчи ва улуғ новатор» («Ҳамза ижоди ҳақида», «Фан» нашриёти, 1981) мақолангизда унга берган баҳоингизни эслаб ўтишни ўринли деб биламан: «...Жамият тарихида шундай шоир ёки адиблар борки, улар ўз халқи, миллати, маданияти тарихида янгиликсеварлик, новаторлик хусусиятлари билан бутун бир даврни бошлаб берганлар, адабиёт ва санъат тараққиётини бир босқичдан иккинчи босқичга кўтарганлар. Узоқ ўтмиш тарихимизга назар ташлаб, ўзбек адабиётини асослашда Алишер Навоийнинг роли шу хилда бўлганини англаймиз. Яқин ўтмиш тарихимизга назар ташлаб, ўзбек совет маданияти тарихида Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг роли худди шундай бўлганлигини идрок этамиз. Ҳамза туфайли эса Алишер Навоийдан кейин асрлар давомида кўпроқ бир маромда тараққий этиб келган ўзбек адабиёти янги сифат ўзгариш касб этди. Ҳам мазмунан, ҳам шаклан тарихимизда кўрилмаган йўлга тушиб олди. Янги тарихий шароитда адабиёт инсон қўлида бениҳоя катта куч эканини Ҳамза ўз ижоди билан исбот қилиб берди» (14—15-бетлар). Ҳа, Ҳамзага бундан юқори баҳо бериш мумкин ҳам эмас.

Сизнинг таърифингизча, Ҳамза — янги даврнинг Алишер Навоийси. Юқоридаги тўпламга сиз масъул муҳаррирлик қилгансиз ва Ҳамзанинг оламшумул аҳамиятини, янги адабиётнинг асосчиси эканлигини исботлаб берувчи қатор мақолаларни маъқуллагансиз.

Сиз Ҳамзанинг улуғлигини ва чексиз хизматларини изчиллик билан тарғиб қилдингиз. Бу соҳадаги сизнинг юқори нуқтага кўтарилган ишингиз «Ҳамза маҳоратидан лавҳалар» китобингиз бўлди. Лекин ҳамма бало шундаки, энди ўзингизни гўё юқоридаги тадқиқотларни чоп этмагандай кўрсатяпсиз. Ҳамза ҳақидаги сизга ўхшаб фикрлаганларни савалаб, улардан нуқсон ва хатолар қидириб кетдингиз. «Ўзбек адабиёти ва маданиятидаги барча ишларни фақат Ҳамза номи билан боғлаб қўйиш Ҳамза қиёфасини ўта сохталаштиришга олиб келади» («Ўзбекистон адабиёти ва санъати», 1990 йил, 12 январь № 2, 3-бет). Маданият соҳасидаги ютуқларнинг барчасини Ҳамзага боғлашнинг биринчи сафида сиз тургансиз-ку?! Шундай экан, сохталикка йўл қўйганлардан бири ўзингиз эконсиз-да?!

Сиз «Битта миллий адабиётнинг битта асосчиси бўлади» деган олимларни (Л. Қаюмов, С. Мирвалиевлар) қоралаб кетдингиз, бундай фикр «ғоятда кулгили ва ачинарли бўлиб туюлади» деб шовқин — сурон соляпсиз. Ахир бундай фикрнинг энг оташин тарғиботчиси ўзингиз-ку! Нега булар ҳақида лом-мим демайсиз? Ҳозир эса ўзбек совет адабиётининг асосчиси Ҳамза, Абдулла Қодирий ва бошқа адиблар деб бонг уряпсиз. Фараз қилайлик, сиз ҳақсиз! Шундай бўлса нега олдинги фикрларингиздан воз кечиб, бошқа томонга ўтиб олганлигингизни тан олмайсиз? Сизнинг қуйидаги сўзларингизда жон бор: «ҳар бир давр талаби билан ҳақиқатни ҳар хил талқин қилавериш тарихийликка хилоф иш эмасми?!» («Ёш ленинчи», 1988 йил, 16 июль, № 135). Ҳа, бу гапга ўзингиз амал қилсангиз, сизга қалбдан ташаккур айтган бўлардик. Афсус, минг афсуски, давр талаби билан ҳар хил мақомга тушдингиз.

1982 йилда Тошкент шаҳар партия комитети А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг фаолиятини муҳокама қилганда унда юз берган жиддий камчилик ва хатоларни очиб ташлаган эди. Булар эсингиздан чиқиб қолган бўлса керак. Ҳақиқатни тўғри ёритиш учун уларни ёдингизга солиб қўйишни лозим топаман. Институтда давлат ва меҳнат интизомининг бўшашиб кетганлиги, кўп ишлар бажарилмаганлиги, қилинган айрим тадқиқотларнинг сифати пастлиги, биронта ҳам аспирант диссертациясини ўз вақтида ёқламаганлиги, битмаган ишларни бажарилди деб юқори ташкилотларга ҳисобот берилиши, молиявий интизомнинг бузилиши, директор ўз мансабини суиистеъмол қилиши каби жиддий нуқсонлар қайд қилиб ўтилган эди. Шу сабабдан ҳам шаҳар партия комитети институт раҳбарлигини кўриб чиқиш ва уни мустаҳкамлаш масаласини Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президиумига топширди. Президиум бу топшириқни бажариб, сизни директорлик лавозимидан озод этди. Характерли томони шундаки, шу масаланинг муҳокамасида академия раҳбарлари ҳамда сиз қарор тўғри эканлигини таъкидлаб шаҳар партия комитети катта ёрдам берганлиги учун раҳматлар айтган эдингиз. Бу қарор сизга жуда маъқул тушди шекилли, ўзингизнинг ижобий муносабатингизни завқ-шавқ билан матбуотда баён қила бошладингиз.

Ўша кезларда Ёзувчилар уюшмаси партия ташкилотининг котиби бўлган Туроб Тўла қарорни ҳимоя қилгани, институт ходимларининг «баъзи илмий ишларида» бирёқламаликка йўл қўйилган дегани учун балога қолади. Ахир, сизнинг мулоҳазаларингизни ҳимоя қилгани учун Туроб Тўлага ташаккур билдирмайсизми? Бу инсофдан бўларди. Агарда бу масалада танқид лозим бўлса, уни аввало сиздан бошлаш керак, чунки мақтовни ўзингиз бошлаб бергансиз.

Гўё «субъективизм йўналишида қабул қилинган мазкур қарорда» («Тошкент ҳақиқати», 1990 йил 6 январь) жадидизм реакцион оқим сифатида қаралган деб фиғонингиз фалакка кўтарилади. Мен жадидизм қандай оқим эканлигини таҳлил қилиш ниятида эмасман. Бу нарса мутахассислар ўртасида баҳсларга сабаб бўлаётганлигини айтиб ўтмоқчиман, холос. Лекин асосий гап бошқа ёқда. Сиз кейинги вақтда жадидизмни тўла равишда оқлаб, уни идеал оқимдай тақдим эта бошладингиз. Ҳамма гап шундаки, илгари бу масалага салбий муносабатда бўлган, лекин маънавий жиҳатдан қувватлаган ёзувчи ва олимларни эса энди танқид ўтига тутяпсиз.

Фаолиятингизнинг ўзига хос хусусияти шундаки, сиз шамолнинг оқимига қараб мослашиб олиб, ўтмишни тафтиш қилиб, ўзингизни идеал тадқиқотчи қилиб кўрсатишга уриниб, ўзгаларни «камсавод», «зарбдор»лар деб камситаяпсиз. Фақат шахсга сиғиниш давридагина эмас, балки турғунлик йилларида, ҳаттоки Чўлпон ва Фитрат оқлангандан кейин ҳам улар ҳақида дурустроқ илиқ гап айтмасдан, ҳаттоки уларни ашаддий миллатчи деганда ҳам оғзингизга талқон солиб олиб, ошкоралик туфайли масала ҳал бўлгандан кейин ўзингизни фан оламидаги қаҳрамон қилиб кўрсатмоқчи бўлиб майдонга отилдингиз. Бу нарсани ҳам шахсий мақсадларингиз йўлига йўналтирдингиз. Бундан мақсадингиз шу эдики, биринчидан, адабий меросни қурол қилиб олиб, ўзингизга ёқмаган ҳамкасбларингизни камситиш, иккинчидан эса, Чўлпон ва Фитратнинг ҳақиқий фидойиси, бирдан-бир ҳимоячиси қилиб кўрсатиб, жамоатчилик олдида арзон обрў орттириш.

Маълумки, сизга қараганда Чўлпон ва Фитрат адабий меросини ўрганиш комиссияси жуда катта ишлар қилди. Комиссия аъзолари икки адибнинг топилган барча асарларини синчиклаб мутолаа қилиб, пучини пучга, тўкини тўққа ажратиб берди. Уларнинг ижодларини тарғиб қилиш ва асарларини чоп этиш масаласини кенг планда кўриб чиқди.

Институт коллективи томонидан ёзилиб, Москвада чоп этилган «История узбекской советской литературы» («Наука», 1967) китобида жадидлар халқ тарихининг энг муҳим босқичларида реакцион роль ўйнаганлиги (13-бет), Фитрат миллатчи эканлиги, социалистик революцияга душманларча қараганлиги (27-бет), Чўлпон ҳам йиқитилган буржуа синфининг намояндаси сифатида майдонга чиққанлиги (42-бет) қайд этилган. Кейин чоп этилган «Ўзбек совет адабиёти тарихи»нинг тўрт китобида ҳам юқоридаги мулоҳазалар асосан қайтарилади. Шуни назарга олишимиз керакки, олий ўқув юртлари учун дарслик йўқ вақтида Тил ва адабиёт институти коллективи тайёрлаган бу тарих ўқув қўлланмаси сифатида қабул қилинган ва талабалар шу китоблардан маънавий озуқа олганлар. Қизиғи шундаки, сиз бош-қош бўлиб тайёрланган ва чиқарилган «Ўзбек совет адабий танқиди тарихи» (икки жилдлик, Тошкент—1987) ва «История узбекской советской литературы» (1-жилд, Тошкент—1987) китобларида ҳам эскича қарашлар, олдин берилган кўп баҳолар ўз аксини топган. Мана бир исбот: «20-йилларнинг муҳим хусусияти адабиётнинг ва адабий танқиднинг кескин синфий кураш шароитида ривожланишидир. Бу ҳодиса конкрет тасаввур қилиш учун аксилинқилобий миллатчилик ғояларини ўз ижодида ифода этган Чўлпон асарлари ва мақолаларида адабий танқидда муносабат қандай бўлганини кўрсатиш кифоя» (1, 60-бет).

Ҳурматли М. Қўшжонов! Шу далилларга асосланиб шуни айтмоқчиманки, сизнинг мурувватингиз ҳам, ғазабингиз ҳам адолатни, ҳақиқатни рўёбга чиқаришга хизмат қилсин. Адоват эмас, адолат лозим. Олдин бир ўзингизга яхшилаб боқиб, қилган ишларингиз ва ёзган асарларингизни чиғириқдан ўтказиб, ундан кейин бошқа ҳамкасбларингиз тўғрисида фикр юритсангиз яхши бўларди.

Камоли эҳтиром билан:
Ҳафиз АБДУСАМАТОВ.

АКС САДО

ЎЗБЕКИСТОН ССР ИЧКИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИ ВА ПРОКУРАТУРАСИ МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ:

МИШ-МИШЛАРГА ИШОНМАНГ!

Кейинги вақтда Тошкентда ва республикамизнинг бир қанча областларида туб аҳолига мансуб бўлмаган кишиларга нисбатан гўёки ур-йиқитлар ва зўравонлик хатти-ҳаракатлари бўлиши тўғрисида миш-мишлар тарқалди. Одамлар орасида саросима уруғини сочиш мақсадида қилинаётган бу иғвогарликлар тарқатилаётган варақаларда янада авж олдирилмоқда. Варақаларда дўқ-пўписалар, миллатчилик руҳидаги шиорлар эълон қилинган, турли хил иғвогарона уйдирмаларга зўр берилган.

Шу кунлардаги муайян аҳволни таҳлил этиш ана шу ифлос иғвогарликлар ҳеч қандай асосга эга эмас, деган хулоса чиқаришга имкон бермоқда. Тегишли идоралар варақалар ва миш-мишлар тарқатаётганлар, иғвогарлик ҳаракатлари, тартибсизликларга ундаётган кишиларни аниқлаш ва улар фаолияти пайини қирқиш юзасидан қатъий чоралар кўрмоқда.

Чунончи, Э. Р. Иброҳимов, Ш. Г. Гусейнов, М. Н. Хайруллаев ва бир қанча бошқа кишилар шундай иш билан шуғулланаётганликлари аниқланди ва прокуратура уларни расмий равишда огоҳлантирди. Миллий адоватни авж олдиришга, турли миллат кишилари ўртасида можаролар келтириб чиқаришга ундовчи варақаларни тарқатиш ҳодисалари юзасидан ҳам қаттиқ текширув олиб борилмоқда.

Республикамиздаги ҳозирги вазият тўла назорат қилинмоқда. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари жамоатчиликни жамиятга қарши бирор-бир воқеаларнинг олдини олиш, уларни келтириб чиқарадиган сабабларни бутунлай йўқотиш, ёмон мақсадда миш-мишлар ва варақалар тарқатаётганларни излаш борасида ўтказилаётган ишлар тўғрисида мунтазам хабардор қилади.

Қайта қуришга қарши муайян кучлар ҳамда жамиятга қарши унсурларнинг сафсатабозлик ва туҳмат-бўҳтон йўли билан республикамиздаги аҳволни издан чиқариш, кескинлаштиришга уринишларининг пайи қатъий равишда қирқилади. Ўзбекистон меҳнаткашлари давлат идоралари социалистик қонунчилик ва жамоат тартибига тўла риоя этилишини таъминлаш қувватига эга эканликларига шубҳа қилмасликлари керак.

Бунинг учун тегишли ҳуқуқий воситалар ҳам, совет кишиларининг турмуш ва меҳнат маромини сўзсиз таъминлай оладиган бирдан-бир хоҳиш-иродаси ҳам бор.

ЎРТА ОСИЁ ВА ҚОЗОҒИСТОН ЁШ КИНЕМАТОГРАФЧИЛАРИНИНГ СЕМИНАР-КЕНГАШИ

ИЖОДИЙ ИМТИҲОН

БУГУН пойтахтимиздаги Киночилар уйида Ўрта Осиё ва Қозоғистон ёш кино санъати ижодкорларининг семинар-кенгаши иш бошлайди. Ўзбекистон Кинематографчилар уюшмаси ташаббуси билан ўтказилаётган бу тадбир «Ўзбекфильм» киностудияси қошидаги «5-студия» — ёшлар ижодий тажриба бирлашмасининг фаолиятига бағишланади.

Мазкур семинардан кўзда тутилган мақсад — ўзбек кино санъатининг навқирон авлоди вакиллари томонидан кейинги пайтларда суратга олинган бадиий ва ҳужжатли фильмларни синовдан ўтказиш, уларнинг ютуқ ва камчиликлари юзасидан ошкора фикр алмашишдан иборат.

Кенгаш қатнашчилари ва меҳмонлари ҳукмига режиссёрлардан И. Эргашевнинг «Тош санам», Б. Ёқубовнинг «Ёш адибнинг кундалиги» Ф. Давлетшиннинг «Ғойибнинг иккинчи саёҳати», Н. Аббосовнинг «Самарадаги учрашув», Ж. Файзиевнинг «Сиз кимсиз!», Ж. Давлетовнинг «Гум-гум» номли тўла ва қисқа метражли бадиий фильмлари тақдим этилади. Булардан ташқари, ижодий кўрикда ёш кинопублицистлар томонидан суратга олинган «Сумалак» [режиссёр Д. Абдуллаев], «Туҳмат» [режиссёр Б. Баншев], «Илон йили» [«Чимбой-89»] [режиссёр Б. Музаффаров] сингари ҳужжатли лентaлар ҳам намойиш қилинади.

9 февралгача давом этадиган бу тадбир кино санъатимизнинг ҳозирги қиёфасини белгилашда катта ҳисса қўшаётган ёшларнинг ижодий изланишларида ўзига хос имтиҳон, истеъдодларининг камолотга эришуви йўлида маҳорат мактаби бўлади деган умиддамиз.

Р. ҚУДРАТОВ.

«ОРЗУ» ЧОРЛАЙДИ

АҲОЛИСИ салкам йигирма олти минг кишини ташкил этадиган Нариманов шаҳридаги умумий овқатланиш комбинати қошида 29 та умумий овқатланиш корхонаси мавжуд бўлиб, уларнинг атиги бештасигина аҳоли учун очиқ хизмат қилади. Яқинда улар қаторига яна битта кўркам таомхона қўшилиб, аҳолига хизмат кўрсата бошлади. Жумҳурият Савдо министрлиги томонидан ажратилган 264 минг сўмлик ссуда (қарз) эвазига ПМК-7 пудрат ташкилоти бунёд этган бу янги кафе «Орзу» деб атала бошланди.

Эрталаб соат 11 дан кеч соат 23 гача ишлаётган ушбу кафе замонавий савдо технологияси ва такомиллаштирилган совутиш ускуналари билан тўкис жиҳозланган. Бу ерда ишлатиш учун жуда қулай бўлган совутиш камералари, электроқозонлар, музқаймоқ ҳозирлаш учун ишлатиладиган музлатгичлар, шарбат салқинлатгичлар, хориждан сотиб олинган кофе қайнатгич, чет эллардан келтирилган турфа мебеллар ва ҳоказоларни кўриб кўзингиз қувнайди.

«Орзу»да уч хил миллат таомларини — ўзбекча чучвара, норин, кабоб, палов, қовурма шўрва, русча қовурилган товуқ, янги ва тузланган сабзавотлардан ҳозирланган салатлар, бефстроган, гуляш, корейсча денгиз карами, папоротник, турли бошқа ўсимликлар ва сабзавотлардан тайёрланган салатлар ҳамда кукси тановул қилиш мумкин. Кафеда турли буфет маҳсулотлари, ҳар хил салқин ичимликлар ва шарбатлар билан ҳам савдо қилинаяпти.

— Ходимларимиз ҳар соҳада ташаббускорлик ва чаққонлик кўрсатишга интилмоқдалар, —дейди янги таомхона мудири Валерий Семёнович Ким. — Улар бир йўла 180 хўрандани қабул қила оладиган кафемизга ташриф буюраётган кишиларга имкони борича яхшироқ хизмат қилиш билан бирга истиқбол ҳақида ҳам бош қотирмоқдалар. Яқин орада — шу йил 1 майгача болалар бурчаги ташкил этишни режалаб қўйганмиз. Бу дегани фақат иккита столни бир бурчакка тиқиб қўйиш эмас. Махсус жой ажратиб, уни кичкинтойларга мос тарзда, эртаклардагидек ёрқин ва гўзал қилиб жиҳозлаш кўзда тутилган. Болаларни бу ерда ажойиб салқин ичимликлар, шарбатлар, турли қўшилмали музқаймоқлар билан сийлаб, ширин-шакар таомлар билан меҳмон қилишади.

Наримановдаги бу янги умумий овқатланиш корхонаси ўзининг дастлабки меҳмонларига — хўрандаларга кўнгилдагидек хизмат кўрсатиб, уларни хушнуд эта олди. Бу ерда бир бор овқатланганлар, мамнун ҳолда чиқиб кетарканлар «кафе ҳар доим ҳам бугунгидек ўз номига муносиб бўлиб тураверсин» деган истакни билдирмоқдалар.

У. ҲИКМАТОВ.

Суратларда: «Орзу» кафеси.

Р. ШОЖАЛИЛОВ суратлари.

Мамлакатимизда жиноятчиликнинг кескин кўпайганлиги барча совет кишиларини ташвишлантирмоқда. Шу ҳафта ичида олинган оператив маълумотлар вилоятимизда ҳам жиноятнинг баъзи бир турлари ўтган йилдагига нисбатан ортиб кетганлигини кўрсатади.

Масалан, қасддан одам ўлдириш аввалги йилдагига нисбатан 2 тага ортиб, жами 7 тага етди. Шунингдек, ашаддий безорилик, давлат мулкини ўғирлаш, гражданлар шахсий мулкини ўғирлаш, талончилик, автотранспортни олиб қочиш каби жиноятлар аввалги йилдагига нисбатан сезиларли даражада ортди.

Январь ойи биргина охирги ҳафтасининг ўзида 12 та давлат мулкини ўғирлаш, 44 та гражданлар мулкини ўғирлаш, 4 та босқинчилик, 2 та ўлимга олиб келган йўл ҳаракат ҳодисаси содир этилди.

Ўтган шу ҳафтада содир этилган жиноятларнинг кўпгина қисмида балоғат ёшига етмаганлар иштирок этганлиги айниқса ташвишлидир. Масалан, Оҳангарон ноҳиясидаги «Сантехлит» заводи ишчиси, 1974 йилда туғилган Д. Прохоров ва шу ноҳиядаги 78-мактаб-интернат 5-синф ўқувчиси,

ХАБАР БЕРАДИ

1977 йилда туғилган Д. Тутанин 27—29 январь кунларининг ўзида 4 марта ўғирлик қилишга улгурдилар. Жумладан, «Мираж» кооперативи эшигини бузиб, умумий баҳоси 958 сўм бўлган «Электроника», «Весна» магнитофонларини, эртасига эса марказий касалхона ойнасидан тушиб «Моника» мусиқавий аппаратларини ва «Электроника» магнитофонини ўғирлаганлар. Шунингдек, улар қисқа муддат ичида А. Худойбердиевга тегишли «Рига» велосипедини, А. Юнусалиевга тегишли «Урал» велосипедини ҳам гумдон қилганлар.

Шу ноҳияда истиқомат қилувчи, вақтинча ҳеч қаерда ишламаётган Т. Зубревский ҳам меҳнат қилмасдан бойликка эга бўлиш ниятида экан. У шу мақсадда поликлиника ҳамшираси Н. Петрова квартираси эшигини бузиб, «Вега» магнитофони, палос, тилла тақинчоқлар, кийим-кечаклар, жами 1000 сўмлик буюмларни ўғирлаган.

24 январь куни Ким Пен Хва колхозида яшовчи пенсионер Т. Цой Ўрта Чирчиқ ноҳия ички ишлар бўлимига ариза билан мурожаат этиб, Нариманов шаҳрида истиқомат қилувчи Владик ва Радик деб ўзларини таништирган йигитлар уни қўрқитиб, минг сўм пулини олиб кетганларини маълум қилди. Мазкур жиноий иш бўйича тергов олиб борилмоқда.

Январь ойининг ўтган бир ҳафтаси мобайнида 7 та ёнғин, 2 та ўз-ўзини заҳарлаб ўлдириш ҳодисаси қайд этилди. 2 та номаълум шахс жасади топилди, 4 нафар киши бедарак йўқолди.

Юқоридаги каби кўнгилсиз ҳодисалар юз беришининг олдини олиш учун курашда фақат милиция ходимларигина эмас, балки кенг жамоатчилик ҳам фаол қатнашишини истардик.

Р. ШОДИЕВ,
Вилоят ички ишлар бошқармаси матбуот маркази ходими, милиция катта лейтенанти.

РАҲМ-ШАФҚАТ ФОНДИГА

Марказий телевидениенинг Болалар фонди телемарафони — хайрия акцияси кўрсатувига жавобан Чирчиқ шаҳри корхоналари ҳамда айрим кишилари болалар ёрдам фондига маблағ ўтказа бошладилар.

Жумладан, пойабзал фабрикаси коллективи 5 минг, гўшт комбинати уч минг, мактаб-интернати 130 сўм ажратишди. Н. Королева эса ўз жамғармасидан 150 сўм, С. Бейтуллаев, А. Горохов, Д. Соломехина, Т. Лутцева, Н. Каняева ва бошқалар 10 сўмдан 50 сўмгача бўлган маблағни фондга ўтказдилар.

Э. РИЖИКОВА.

ЗИЛЗИЛА МАРКАЗИ АФҒОНИСТОНДА

Маҳаллий вақт билан соат 11 дан 16 минут ўтганида Тошкентда 3 баллга яқин куч билан ер қимирлади. «Тошкент» зилзила станциясининг маълумотларига қараганда, бу Афғонистонда, Жанубий Помир тоғларида рўй берган 6 балли зилзиланинг «акс-садосидир». Унинг маркази Тошкентдан 400километр узоқликда бўлган. Жумҳуриятимиз пойтахтида ер бир минут атрофида қимирлаб турди. Ўзбекистон ва Тожикистоннинг катта қисмида ҳам ер силкиниши бўлганлиги сезилди. Душанбе, Фарғона, Наманганда ер силкиниши 4 баллга етди.

(ЎзТАГ).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

13, 14, 15, 16 февраль соат 19.30 да

«ОЛАМНИ САҚЛАНГ, ДЎСТЛАР»

Янги концерт программаси

ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбекистон ССР халқ артисти
Нуриддин ҲАМРОҚУЛОВ

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист
Гулчеҳра ФОЗИЛЖОНОВА

Солистлар: Роза ҚЎЛДОШЕВА ва Дадахон ҒАНИЕВ.

Концертни сўз устаси Машраб НАЗАРОВ олиб боради.

Билетлар соат 11.00 дан сотилмоқда.

Ўзбекистон Маданият фонди
Ўзбекистон Ленин Комсомоли Марказий Комитети
«ЁШЛАР УЙИ»

В. И. ЛЕНИН НОМЛИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

20, 21 февраль соат 16 ва 19.30 да

«ФАРҒОНА ЖИЛОЛАРИ»

ҚЎШИҚ ВА КУЛГУ КЕЧАСИ

ИШТИРОҚ ЭТАДИЛАР:

«КАМОЛОТ—89» жумҳурият конкурсининг ғолиби
Охунжон МАДАЛИЕВ

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист
Зиёда МАДРАҲИМОВА

«Тошкент маликаси» конкурсининг ғолиби
Наргиза ОЛИМОВА

«ҚИЗИҚЧИ—89» жумҳурият конкурсининг совриндорлари:
Абдулла АКБАРОВ ва Туйғун САЪДУЛЛАЕВ

ПРОГРАММАНИ — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреатлари Гулчеҳра ва Лутфулла САЪДУЛЛАЕВлар олиб борадилар.

Кечадан тушган маблағни иштирокчилар Ўзбекистон маданият фондига тортиқ қиладилар.

Саҳналаштирувчи режиссёр — Бахтиёр САЙФУЛЛАЕВ.

Кўпчилик бўлиб келиш учун буюртмалар қабул қилинади.

Қўшимча маълумотлар учун телефонлар: 45-93-63, 39-42-68, 41-45-20.

Билетлар СССР Халқлари Дўстлиги саройининг кассаларида соат 11.00 дан бошлаб сотилмоқда.

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

28 февраль соат 19.30 да

Мукаррамма ТУРҒУНБОЕВА номидаги Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган «БАҲОР» ДАВЛАТ ХАЛҚ РАҚС АНСАМБЛИНИНГ

КАТТА КОНЦЕРТИ

ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбекистон ССР халқ артистлари:
Хайрулла ЛУТФУЛЛАЕВ, Қаҳрамон ДАДАЕВ, Маъмура ЭРГАШЕВА.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: Талъат САЙФУТДИНОВ, Светлана ТУРСУНОВА, Гулнора ЖЎРАЕВА, Дилбар ЮНУСОВА.

Программани — Фотима ИКРОМОВА ва Рустамжон МИРЗАЛИЕВ олиб боради.

Музика раҳбари — Муҳамаджон ШОКИРОВ.

Ансамблнинг бадиий раҳбари — СССР давлат мукофотининг лауреати, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Равшаной ШАРИПОВА.

«БАҲОР» АНСАМБЛИ АЗИЗ ТОМОШАБИНЛАРГА ЎЗИНИНГ ЯНГИ ПРОГРАММАСИНИ ТАҚДИМ ЭТАДИ.

Сиз унда ўзбек, уйғур, тожик ва шарқ халқлари рақс ва қўшиқларини тинглаб томоша қилишингиз мумкин.

Справкалар олиш учун телефонлар: 39-46-09, 39-46-10. Касса 45-93-63, 45-92-13.

КОЛЛЕКТИВ ЗАЯВКАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

ҚИСҚА САТРЛАР

● Паркент шаҳар микрорайонида 12-механизациялашган кўчма колонна бунёдкорлари аҳоли учун битта 26 квартирали, битта 8 квартирали уйларни қуриб, фойдаланишга топширдилар. Ноҳиянинг Санганак қишлоғида эса С. Тюленин номли 21-мактабнинг янги 464 ўринли биноси ҳамда чойхона қуриб битказилди.

Т. ДУСМАТОВ.

● БЎСТОНЛИҚ ноҳиясининг эски Ғазалкент қишлоғида ҳашар йўли билан отахонлар чойхонаси қуриб битказилди. Тошкент — Чорвоқ катта йўли ёқасида қад кўтарган бу чойхона яқинда ишга туширилади.

Ф. НУРМАТОВ.

• СПОРТ •

Футбол

● ФАРҒОНАДА «Нефтяник» спорт клуби соврини учун анъанавий мавсумолди синов ўйинлари давом этмоқда. Биринчи турда «Пахтакор» футболчилари Душанбенинг «Помир» командаси билан учрашдилар. Бундан аввалги иккита ўйинда томонлар бир мартадан ғолиб келишган эди. Учинчи баҳс тожик футболчилари фойдасига 2:0 ҳисобида тугади.

Иккинчи турда «Пахтакор» Тюменнинг «Геолог» командасига қарши ўйнаб 2:0 ҳисобида устун келди. Бу йилги мавсумда тошкентлик футболчилар сафида анча-мунча ўзгариш бор. «Помир» билан бўлган ўйинда майдонга тушган пахтакорчилар составига бир назар ташласангиз буни яққол сезасиз. Бу ўйинда тошкентликлар қуйидаги составда қатнашишди: Яновский, Ковшов, [Тихонов], Билолов, [Рўзимов], Микляев, Денисов, Огонесян, Бондаренко, Концевенков, [Усмонхўжаев], Галиев, Шквирин, Кабаев.

Мамлакат футбол федерацияси биринчи лига коллективлари ўйинлар календарини тасдиқлади. «Пахтакор» чемпионатни сафарда Ленинграднинг «Зенит» командаси билан бўладиган учрашув билан бошлайди. Сўнгра 10 апрелда Бокуда «Нефтчи» билан учрашади. Тошкентда эса 17 апрелда «Нистру» коллективига қарши майдонга тушади.

Сузиш

Митрофанов номли сув спорти саройида республика қишки чемпионати давом этмоқда. Мусобақанинг иккинчи куни программаси асосида ўтказилган баҳсларда В. Зокирова, Р. Шагинев, Д. Панков, К. Лягинлар ғолиб келиб, чемпионлик шоҳсупасига кўтарилишди.

Дзюдо

● КАСАБА союз кўнгилли спорт мухлисларининг дзю-до кураши бўйича биринчилиги Қўқон шаҳрида ўтказилди. Саккиз вазнда ғолиб келганларнинг тўрт нафари чирчиқлик спортчилардир. Булар Отахонов, Штулбобин, Абгеримов, ҳамда Сиглевкин.

• СПОРТ •

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ТУҒИЛГАН КУНЛАРИ ДАБДАБАСИЗ ЎТАДИ

● Жаҳонда энг кекса ҳисобланган бу эгизаклар туғилган кунларини дабдабасиз, оддийгина қилиб ўтказишга қарор қилдилар. Улар 106 ёшларини нишонлаш арафасидалар. «Биз ўзимизни унчалик бардам ҳис этмаяпмиз»,— деди эгизаклардан бири. Фотима—Зуҳра Элли Хилл ва Мэтти Лэмбет Дентондаги (АҚШнинг Шимолий Каролина штатида) кексалар уйида яшашади. Опа-сингил эгизакнинг бирга қўшиб ҳисоблаганда 192 фарзанд, набира, эварачеваралари бор.

ФИДОЙИЛАР ХОТИРАСИ АБАДИЙ

• («Хотира китоби» яратайлик)

БАҲАЙБАТ ёдгорлик — қатор-қатор дабдабали ҳайкаллар, алвон тус мармар тахтачаларга битилган заррин ёзувлар қуёш нурида ялтиллаб турибди. Кўм-кўк дарахтлар кенг майдонни гўё ёт кўзлардан ҳуфия сақлаётгандай. Пастда азим шаҳар ястаниб ётибди...

Чехословакиянинг Братислава шаҳри тепасида Улуғ Ватан уруши қурбонлари хотирасига ўрнатилган улуғвор ёдгорликни зиёрат қилиб юрибман. Ажабо, нечун энди бу ёдгорлик шаҳарнинг тепасига — бирнеча ўн метр баландликка ўрнатилибди? Ватан ҳуррияти йўлида шаҳид бўлганларнинг хотирасини эъзозлаш учунми? Ғоғ-тупроқлари ўз қутлуғ қонлари билан бўялган бу азим шаҳарни шаҳидлар ғойибона назарларидан қочирмай ётсинлар дебми? Авлодлар бундан буён ғанимларнинг муртад қадамлари бу ерларни сира-сира булғамасин деган буйруқ ҳоки шу ерда ётганларнинг унсиз буйруғи бўлсин, дебми?

Шу хаёллар оғушида юздан ортиқ гир айлана мармар тахтачалардаги ёзувларни ўқиб бораётиб қуйидаги номларга кўзим тушиб қолди: М. Ёқубов, М. Исҳоқов, Ҳ. Сувонқулов, Салима Султонова. Тўғри, Москвадан то Брест шаҳригача бўлган жойларда ҳам беҳисоб ёдгорликларда таниш ўзбекча исм-фамилияларни кўрганман. Бироқ буниси менга ҳам азиз, ҳам ачинарли туюлди. Ўшанда чўнтак дафтаримга ана шу фамилияларни ва юрак дарди-фиғонларини ёзиб қайтган эдим. Ғалаба куни ҳақида фронтчи ҳамкасбларим билан суҳбат сабаб бўлди-ю, уйга қайтиб дафтарнинг ўша варақларини очиб кўз юритдим. Унда қуйидаги жумлалар бор экан: «Бу мармар тошлар тагидаги хокларнинг эгаси ким экан? Тақдир ўлкамнинг қаеридан, қайси аламдийда хонадонидан олиб келиб ташлади экан бу узоқ ёт юртга буларни? Ота-оналари, қавми-қариндошлари бу навқиронларнинг охирги нафаси шу ерда узилганини, шу ерда абадий-оромгоҳ топганларини билишармикин?»

Шу сатрларни ўқидим-у, хаёлим бундан 40—45 йил бурунги жангу-жадал майдонларига бурила кетди...

Ола-тасир жангларда солдат ўқ еди-да шаҳид бўлди, йигирма баҳорни ҳам кўришга улгурмай дунёдан кўз юмди. Ҳамма ўзи билан ўзи овора, сичқоннинг ини минг танга. Бир дақиқа тўхтаб марҳумнинг ўлимига гувоҳлик берадиган, шунга вақт топа оладиган зотнинг ўзи йўқ. Ҳар минг солдатга бир-икки врач, ҳамшира тўғри келади. Кўпларига буларнинг ҳам қўли етмай қолади. Қуролдошнинг икки оғиз сўзини эшита олмаган, қабрига бир қисм тупроқ тортишга базўр улгурган ёки шунга ҳам улгура олмаган хуноб солдатлар фақат бир сўзни—«Олға!» деган буйруқни қулоққа илиб, ажал уруғи сочилаётган майдонга отиладилар. Булардан ҳам тирик қолганлари камдан-кам бўлади, ярадорлар ҳарбий шифохонага тушади. Шу тарз қуролдош марҳумнинг ёстиғи қаерда қуритилди-ю, жасади қаерда қолди, ўзи қаердан, қайси эл-юртдан келган, кимнинг жигаргўшаси эди? — бу саволларга жавоб берадиган одам қолмайди, қолсаям камдан-кам қолади, аксарияти тўла жавоб беролмайди. Фақат қисм бошлиғи улгура олса бир парча қоғозга машъум «қора хат»ни ёзиб уч бурчак конверт қилиб шаҳиднинг юртига жўнатади. Бу қоғознинг етгани етиб, етмагани қаерлардадир қолиб кетади. Бу демак Ватанни, халқни фашизм асоратидан ҳалос этиш йўлида жонидан кечиб жанг қилган солдат ном-нишонсиз кетган ҳисобланади.

Ҳа, кўп шаҳар ва қишлоқларимизда ҳалоскорлар хотирасига катта-кичик ёдгорликлар, ҳайкаллар ўрнатилган, айримларида бир нечасининг номлари ҳам ёзиб қўйилган, онда-сонда суратлари ҳам учрайди. Жангчиларнинг жуда кўплари эса бу рўйхатларда, ёдгорликларда йўқ. Халқ ўз халоскорининг ким эканини билмайди. Улар ном-нишонсиз қолиб кетаверадими? Йўқ, қолиб кетавермайди! Уларнинг хотираси авлодлар қалбидан жой олмоғи шарт! КПСС Марказий Комитетининг «Хотира китоб»лари чоп этиш ҳақидаги қарори худди ана шу мақсадни кўзда тутган. Бу қарор партиямизнинг халқ билан ҳамдард эканлигига яна бир далилдир.

«Хотира китоби»га республикамизнинг шаҳар, қишлоқларидан фронтга бориб жангларда ҳалок бўлганлар, ярадор бўлиб ҳарбий шифохоналарда дунёдан кўз юмганлар, фашист жазо лагерларида азоблаб ўлдирилганлар, партизан отрядларида шаҳид бўлганларнинг ҳаммаси номманом киритилади, марҳум жангчиларнинг қисқача таржимаи ҳоли — қаерда, қачон туғилгани, қайси ҳарбий комиссариатдан фронтга сафарбар этилгани, ҳарбий унвони, қаерда ҳалок бўлгани, жасади қаерда кўмилгани, комсомол ё партияга аъзолиги кўрсатилиши зарур. Фақат уруш кунлари, яъни 1941 йил 22 июнидан 1945 йил 9 майгача гитлерчиларга қарши, 1945 йил 9 августдан 3 сентябргача япон милитаристларига қарши курашда шаҳид бўлганлар «Хотира китоби»дан жой оладилар.

Маълумки, Ватан уруши тугагач, СССРнинг ғарбий областлари, районларида советларга қарши душман қисмлари қўпорувчилик ишларини давом эттирган. Буларга қарши жангларда ҳалок бўлган НКВД ҳарбий ходимлари ҳам рўйхатга олиниб, китобга киритилмоғи керак. Шундай қилмоқ керакки, Ватан шарафи, халқимиз ҳузур-ҳаловати, авлодларимиз бахти-саодати учун навқирон жонини фидо этганларнинг барчаси ана шу китобда абадиятга ёзилиб қолсинлар, токи, фарзандлари қаерда шаҳид бўлганини, ҳоки қаерда қолиб кетганини ҳамон билолмай юрган дилхаста момо-боболар, қон-қариндошлар, бева-бечоралар аламдийда кўзларидан бир қатра ёш тўкиб, «Хотира китоби»ни оиланинг энг азиз мулки деб жавоннинг тўрида сақлашга муваффақ бўлсинлар, токи ҳаста кўнгиллар таскин топсин. Хотира китобларини Ғалабанинг 50 йиллигига қадар (1995 йилгача) нашрдан чиқариш ва китобхонларга етказиб бериш кўзда тутилган. Китоблар олий сифатли қоғозларда, қалин муқоваларда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриёти босмахонасида босмадан чиқарилади.

Улар бир неча жилддан иборат бўлади. Район, шаҳар ҳарбий комиссариатларида, марҳумларнинг оилаларида, социал-таъминот бўлимларида ва архивларда сақланиб қолган материаллар «Хотира китоб»лари учун асосий ҳужжат қилиб олинади.

Республикамизнинг барча область, шаҳар, район партия комитетларида, шу жумладан Тошкент области партия комитетида таҳрир ҳайъатлар тузилди, унга комитетнинг котиблари бошчилик қилмоқдалар. Район ва шаҳар ҳарбий комиссариатларида китобга киритиладиганларнинг рўйхатлари тузила бошлади. Оҳангарон, Пискент, Ўрта Чирчиқ ва Орджоникидзе районларида рўйхатларнинг дастлабки нусхаси қарийб тайёр бўлди. Бу ишда район уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашлари, ветеран журналистлардан Акрам Аъзамов, Мажид Самадов ва бошқалар ибратли ташаббус кўрсатяптилар.

Азиз юртдошлар, келинг, бу муқаддас, хайрли ишда ҳаммамиз сидқидилдан фаол қатнашайлик, унутилган номларга қайта умр бахш этайлик.

Тўлқин РУСТАМОВ.

Муҳаррир ўринбосари Р. УМАРОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Р—04519. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. — 1726. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12